

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölkəmizdə
abortla bağlı
SOS!

yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 22 may 2024-cü il Çərşənbə № 88 (8461) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Çərçivə sazişi masada -
Zəngəzur üçün alternativ var**

Noyabra qədər
sənəd
imzalana bilər

yazısı səh.5-də

**İlham Əliyev Rəisi ilə son
görüşündən danışdı**

yazısı səh.7-də

**Bakı ilə Tehran arasına
nifaq sala bilməyəcəklər**

yazısı səh.6-də

**Pribaltikanın üç ölkəsi-
Latviyanın Bakıya
münasibətdə fərqi**

yazısı səh.7-də

**Növbədənəkar
sessiyanın fəvqəladə
olmayan səbəbi**

yazısı səh.9-də

**Minsk Qrupunun ləğvi
tələbi yeniləndi**

yazısı səh.11-də

**Qubad İbadoğlunun ayağına
taxılan qolbaq açıldı**

yazısı səh.12-də

**Ukraynalı general cəbhədəki
vəziyyəti şərh etdi**

yazısı səh.11-də

**Parlamentdə gündəm
müzakirələri**

yazısı səh.10-də

**"Made in Azerbaijan"
dərmanları
nə vaxt brend olacaq?**

yazısı səh.15-də

**Rusiya səfiri daşnaklardan
dəstək istəyib?**

yazısı səh.4-də

AZƏRBAYCAN HƏRBİ DOKTRİNASINA YENİDƏN BAXMALI - SƏBƏBLƏR

Bölgədəki yeni təhdidlər ciddi analiz edilməli və Azərbaycanın təhlükəsizlik maraqları çərçivəsində hərbi doktrinada yer almalıdır - Şuşa Bəyannaməsinin də həmin sənəddə əks olunmasının zamanı çatıb

yazısı səh.8-də

Bu həftə əfv gözlənilir

Hüquq müdafiəçisi: "Təqdim etdiyimiz siyahıda tanınmışların da adı var, amma..."

yazısı səh.3-də

**Novella
Cəfəroğlu İsa
Qəmbər haqda
nələr dedi?**

yazısı səh.3-də

**Paşinyan
prezident
olmaq istəyir -
Qərblə razılışı**

yazısı səh.4-də

**Nəcməddin
Sadıkov bu
dəfə
məhkəməyə
gətirilə bilər**

yazısı səh.12-də

Rəisinin dəfn mərasimində Rusiyadan kim iştirak edəcək?

Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin İran prezidenti İbrahim Reisi ilə vida mərasimində Rusiya nümayəndə heyətinə başçılıq edəcək.

Bu barədə "İnterfaks"a Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

"Rusiya tərəfi Vyacheslav Volodin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə təmsil olunacaq. O, mayın 22-də oraya yola düşəcək", - deyərək Peskov qeyd edib. Mərasimdə Türkiyə vitse-prezidenti Cevdet Yılmaz və xarici işlər naziri Hakan Fidan da iştirak edəcək.

Helikopter qəzasında həlak olan İran prezidenti və digərlərinin cənazələri Təbrizdən Tehrana aparılıb.

Bu gün onlarla Tehrandə vida mərasimi keçiriləcək.

Qeyd edək ki, İran prezidenti İbrahim Reisi və bir sıra rəsmi şəxslərin olduğu helikopter mayın 19-da, axşam saatlarında qəzaya uğrayıb. Hadisə nəticəsində İranın dövlət başçısı İbrahim Reisi və xarici işlər naziri Hüseyin Əmir Abdullahian da daxil olmaqla, helikopterdəki bütün şəxslər həlak olub.

Sabah məktəb psixoloqları imtahan verəcək

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi (BŞTİ) tərəfindən psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyaların yeni tərkibinin formalaşdırılması ilə bağlı elan edilən müsabiqənin test imtahanı mərhələsinin vaxtı açıqlanıb.

BŞTİ-dən verilən xəbərə görə, müsabiqənin test imtahanı mərhələsi mayın 23-də paytaxtdakı 158 nömrəli tam orta məktəbdə keçiriləcək.

Müsabiqənin test imtahanı mərhələsinə dəvət ediləcək şəxslərin elektron poçt ünvanlarına imtahanın keçirilmə saati və məkanı haqqında məlumat göndərilib.

İmtahanda namizədlərə 30 sual təqdim olunacaq. Müsabiqədə maksimum nəticə 60 bal, keçid həddi isə 35 bal müəyyənləşdirilib. 35 və daha çox bal toplayan namizədlər müsahibə mərhələsinə dəvət ediləcəklər.

Namizədlər imtahana gələrkən şəxsiyyəti təsdiq edən sənədi və imtahana buraxılışla bağlı elektron poçt ünvanına göndərilən məlumatı çap edərək təqdim etməlidirlər.

Ötən il Türkiyədə nə qədər azərbaycanlı evlənib?

2023-cü ildə 254 azərbaycanlı kişi Türkiyədə ailə qurub.

Bu, Türkiyə Statistika İdarəsinin (TÜİK) 2023-cü il üçün döyüm, evlilik və boşanma hesablarında yer alıb.

Məlumatla görə, Türkiyədə ötən il əcnəbi bəylərin sayı 6 min 345, əcnəbi gələnlərin sayı isə 31 min 29 olub. Almanlar 21,9 faizlə birinci yerdə qərarlaşıb. Onlardan sonrakı yeri 19,2 faizlə suriyalı bəylər və 5,1 faizlə avstriyalı bəylər tutub.

Türkiyədə evlənən alman kişilərin sayı ötən il 1387 nəfər olub. Sonrakı yerləri isə Suriya (1219), Avstriya (326), Əfqanıstan (316) tutub. Ötən il 254 azərbaycanlı kişi Türkiyədə evlənib.

Əcnəbi gələnlər arasında isə 12 faizlə özbək xanımlar birinci olub. Özbək gələnləri 11,3 faizlə suriyalılar və 9,1 faizlə azərbaycanlı gələnlər izləyib.

Tərtərdə heyvan otaran şəxs minaya düşdü

Tərtər rayonu Həsənqaya kəndi ərazisində mina hadisəsi baş verib.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi, Baş Prokurorluq və Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) mətbuat xidmətlərinin birgə məlumatında deyilir.

Məlumatla görə, 1965-ci il təvəllüdlü Hacıyev Arzu Nəcəf oğlu keçmiş təmas xətti yaxınlığında, minalardan təmizlənməmiş ərazidə heyvan otarkən minaya düşüb. O, aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində həyatını itirib.

Faktla bağlı Tərtər Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

"ANAMA, DİN və Baş Prokurorluq bir daha vətəndaşları təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyə, mina təhlükəsi işarələrinin göstəricilərinə diqqətlə yanaşmağa və bələd olmadıqları ərazilərə daxil olmamağa çağırır", - birgə məlumatda vurğulanır.

"Laçın" qırıcısı Azərbaycanda

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin parkına modernləşdirilmiş qırıcı təyyarə olan "SU-25 ML" markalı, "Laçın" adının verildiyi təyyarə daxil edilib.

Bu barədə Türk Aviasiya və Kosmik Sənaye Şirkətindən məlumat yayıb.

Bildirilib ki, sözügedən qırıcı analoqlarından bir sıra cəhətlərinə görə fərqlənir. Onlardan biri həmin

təyyarənin idarə oluna bilən "Teber" aviasiya bombaları və raketlər, eləcə də qanadlı raketləri idarə etməyə imkan verən avadanlıqlarla təchiz olunmasıdır. Həmin silahlar da məhz Türkiyədə istehsal edilib.

Bununla yanaşı, təyyarənin kompleksləşməsinə raketləri lazer vasitəsilə istiqamətləndirə bilən KGK tipli avadanlıqlar da daxil edilib. Təyyarələrdə qanadların açılması hesabına uçuş məsafəsinin artırılması, kəskin hava şəraitində

müşahidə qabiliyyətinin yüksəldilməsi, eləcə də ANS/KKS proqramı təminatı da quraşdırılıb.

Xatırladaq ki, "Laçın" təyyarələrində nəzərdə tutulan "KGK" avadanlığının əsas üstünlüyü raketin buraxıldığı yerdən 110 kilometrlik məsafədəki hədəfi məhv edə bilməsi üçün doğru istiqamətləndirmək, eləcə də 37 kilometrədən də artıq yüksəklikdən atılan raketin belə dəqiq tuşlamaq qabiliyyətidir.

Azərbaycan vətəndaşları üçün Şengen vizasının rüsumu dəyişəcək?

Viza sadələşmə müqavilələri olan ölkələr üçün Şengen vizasının rüsumu dəyişməyəcək, 35 avro olaraq qalacaq.

Bu barədə "Report"un Şengen vizasının qiymətinin iyunun 11-dən etibarən 90 avroya qədər artırılacağı barədə sorğusuna cavab olaraq Avropa İttifaqının Azərbaycandakı Nümayəndəliyindən bildirilib.

Qeyd edək ki, Sloveniya Xarici İşlər Nazirliyi Avropa Komissiyasının Şengen viza rüsumlarını 12 faiz artıraraq 90 avroya çatdırdığını açıqlayıb. Bununla belə, Avropa Komissiyasından hələlik heç bir açıqlama yoxdur, qərarın bu həftə sonu açıqlanması planlaşdırılır.

Bildirək ki, bundan əvvəl Şengen vizası üçün ödəniş 60 avro idi. Lakin Azərbaycan "Şərq tərəfdaşlığı" ölkəsi olduğu üçün vətəndaşları viza sadələşmə müqaviləsinə əsasən 35 avro ödəyirdi.

"Bakcell" yeni məhsulu ilə F1 sürətini evlərə gətirəcək!

"Bakcell" Azərbaycanda mövcud olan istənilən sürətdən daha sürətli yeni məhsulunu - "F1 Star" fiber internet paketini təqdim edir.

"Ölkənin ən sürətli mobil operatoru" şüarı ilə bütün ölkəyə bənzərsiz internet sürəti təmin edən Bakcell, bu dəfə yeniliyi evlərə gətirir. Özündə mesh Wi-Fi ruterləri birləşdirən məhsul,

evin sahəsindən və mərtəbəsindən asılı olmayaraq hər küncündə eyni yüksək sürət performansını göstərəcək.

1 Gigabit sürət imkanına malik F1 Star məhsulu 14 may 2024-cü il tarixindən etibarən abunəçilərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün hazırlanmış müxtəlif planları ilə satışa çıxarılıb. Bakcell-in təqdim etdiyi bu eksklüziv məhsul ilə abunəçilər dəyərli anlarını kəsintisiz və sürətli ev interneti vasitəsilə yaşaya bilərlər.

"F1 Star-in ən sürətli sabit internet olması ilə yanaşı, "Bakcell"-in mükəmməlliyə, innovasiyaya və Azərbaycan xalqına sadiqliyini təmsil edir. Hədəfimiz yeni məhsulla yanaşı, bütün Azərbaycan ərazisində, xüsusən də Azərbaycan üçün olduqca önəmli və dəyərli anlarla zəngin olan Qarabağda ən sürətli sabit şəbəkəni təmin edərək, dəyər təkliflərini artırmaqdır. Yeniliklərimiz bununla bitmir, yaxın gələcəkdə abunəçilər üçün faydalı bir neçə məhsul seriyası təqdim edəcəyik", - deyərək "Bakcell"-in Baş İcraçı Direktoru Klaus Müller bildirir.

Şirkət haqqında: "Bakcell" 3 milyondan çox abunəçini ölkənin ən sürətli mobil şəbəkəsi ilə təmin edir. Şirkət NEQSOL Holding beynəlxalq şirkətlər qrupunun tərkibinə daxildir.

Daha bir şəhid 30 il sonra dəfn edildi

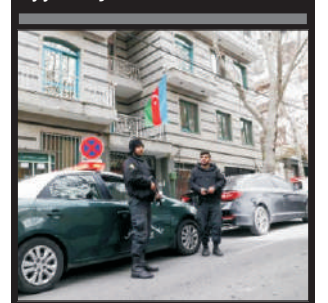
Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşdüyü hesab edilən və Gəncədəki Şəhidlər xiyabanında naməlum şəhid kimi dəfn olunduğu 30 il sonra müəyyənləşən Elşən Nəzərlı oğlu Xasıyevlə vida mərasimi keçirilib.

Şəhidin nəşi mərhumun ailə üzvlərinin Bakı şəhərinin Sabuncu rayonunun Zabrat qəsəbəsində yerləşən evinə gətirilib.

Mərasimdə mərhumun ailə üzvləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Şəhidin nəşinin qalıqları vida mərasimi başa çatdıqdan sonra paytaxtın Sabuncu rayonunun Bakıxanov qəsəbəsində yerləşən Şəhidlər xiyabanında dəfn olunub.

Qeyd edək ki, E.Xasıyev 1968-ci il aprelın 8-də Sabuncu rayonunun Kürdəxanı qəsəbəsində anadan olub. O, hərbi xidmətdən qayıtdıqdan sonra könüllü olaraq Qarabağda gedən döyüşlərə qatılıb. Daha sonra ailəsi ondan xəbər ala bilməyib. Onun Gəncədəki Şəhidlər xiyabanında naməlum şəhid kimi dəfn olunduğu 30 il sonra müəyyənləşib.

İrandakı səfirliyimiz nə vaxt açılır?

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri vəzifəsini icra edən Əli Bağeri Kani arasında telefon danışığı baş tutub.

Xarici İşlər Nazirliyindən verilən xəbərə görə, telefon danışığı zamanı iki ölkə liderləri arasında sərhəddə baş vermiş görüşün tarixi əhəmiyyət daşıdığı, strateji layihələrin işə salınmasının, nəqliyyat, iqtisadiyyat, energetika sahəsində planların reallaşması üçün birgə səylərin bundan sonra da davam etdirilməsinin vacibliyi qeyd olunub.

Eləcə də Azərbaycanın İrandakı səfirliyinin işinin bərpa olunması üçün tədbirlər görüldüyü diqqətə çatdırılıb.

May ayının 28-də Azərbaycanın Müstəqillik günüdür. Bu münasibətlə Azərbaycanda əfv sərəncamının imzalanacağı gözlənilir. Yada salaq ki, aprelin 3-dən Azərbaycan Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının iclasları start götürüb və ümumilikdə 500-dən çox müraciətə baxılıb.

Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ildə imzaladığı sərəncama əsasən, hazırda Əfv Komissiyasında Ədliyyə və daxili işlər nazirləri, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, Prezident Administrasiyasının (PA) hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin sədri, şöbənin Əfv məsələləri sektorunun müdiri, PA-nın qanunvericilik və hüquq siyasəti şöbəsinin müdiri, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, Milli Məclisin Səhiyyə, İnsan hüquqları və Mədəniyyət komitələrinin sədrləri, Mətbuat Şurasının sədri, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədrinin müavini, 2 deputat və ictimaiyyət nümayəndələri kimi 3 QHT rəhbəri təmsil olunur.

Məlumdur ki, əfv Prezidentin səlahiyyətindədir. Qanun dövlət başçısına məhkumu cəzanın qalan hissəsindən azad etmək, cəza müddətini azaltmaq, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza ilə əvəzləmək hüquqları verir. Həmçinin ömürlük azadlıqdan məhkum olunmuş şəxsin cəzası maksimum 25 il müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası ilə əvəz edilə, habelə cəzasını çəkmiş şəxsin məhkumluğu götürülə bilər. Əfv etmə barədə məsələlər Əfv Məsələləri Komissiyasının iclasında baxıldıqdan sonra qəti qərar qəbul edilməsi üçün Prezidentə təqdim olunur.

Bəs əfv kimlərə tətbiq edilə bilər?

Əfv Azərbaycan məhkəmələri tərəfindən məhkum edilmiş şəxslərə və ya başqa dövlətlərin məhkəmələri tərəfindən məhkum olunmuş və cəzalarını Azərbaycanda çəkən Azərbaycan vətəndaşlarına, əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə tətbiq edilə bilər.

Prezident yanında Əfv Komissiyası ərizələrə müsbət rəy verməklə, həmin şəxsin əfvini tövsiyə edir. Amma tövsiyə olunma o demək deyil ki, həmin məhbus dərhal azad olunacaq. Son qərarı vermək ölkə Prezidentinin səlahiyyətindədir. Belə ki, bir məhbusun əfv olunması prosesində bütün maraqlı tərəflərin - məhbusun, zərərçəkənin, cəmiyyəti təmsil edən orqanların, ittihamı müdafiə etmiş qurumların rəyi topla-

nır və Əfv Komissiyası da bu toplanmış məlumatı müsbət və ya mənfi olaraq qiymətləndirir.

Məhkum cəzasının hansı mərhələsində əfv istəyə bilər?

Böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətə görə azadlıqdan məhrum edilmiş şəxs hökm qanuni qüvvəyə mindikdən sonra əfvə müraciət edə bilər.

daha yüngül cəza növü ilə əvəz edildikdə; Xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad edildikdə yenidən qəsdən cinayət törətdiyinə görə məhkum olunduqda.

Qeyd edək ki, indiyədək Azərbaycanda 69 əfv sərəncamı və 12 amnistiya aktı imzalanıb. Sözügedən humanist addımların nəticəsində minlərlə şəxs azadlığa qovucub.

dan başqa, bloggerlər də var, istədik ki, onlara da əfv düşsün. Hesab edirəm ki, "Abzas Media"-nın xüsusilə qadın jurnalistlərini ev dustaqlığına göndərsələr yaxşı olar. Həmçinin jurnalist Əvəz Zeynallının azadlığa çıxmasını arzulayıram.

Bu gün ölkəmizə qarşı "siyasi məhbus" məsələsi ilə bağlı Amerikadan, Avropadan xeyli qınaq gəlir. De-

Bu həftə əfv gözlənilir

Hüquq müdafiəçisi: "Təqdim etdiyimiz siyahıda tanınmışların da adı var, amma..."

Az ağır cinayət törətməyə görə azadlıqdan məhrum edilmiş məhbus cəza müddətinin ən azı üçdə bir hissəsini, ağır və xüsusilə ağır cinayət törətməyə görə tutulanlar isə cəzasının ən azı yarısını çəkəndən sonra əfv istəyə bilərlər.

Ömürlük azadlıqdan məhrum edilən məhkum əfv istəyirsə, cəzasının on il müddətini çəkməlidir.

Məhkumluğun götürülməsini istəyən məhbusa isə qanun cəzasını çəkdikdən sonra əfvə üz tutmaq imkanı verir. Əgər işi Apelyasiya və ya Ali Məhkəmədə olan şəxs əfv üçün müraciət edərsə, belə ərizələrə baxılmır. Çünki əfv sərəncamı yalnız barələrində qanuni qüvvəyə minmiş hökm olan şəxslərə şamil olunur.

Kimlərin əfv olunması yalnız müstəsna halda mümkün ola bilər?

Məhkum olunmuş şəxsin əməllərində cinayətlərin xüsusi təhlükəli residivi olduqda; Əvvəllər barəsində amnistiya, əfv etmə tətbiq edildikdə şərti məhkum olunmuş şəxs sınaq müddəti ərzində, cəzaçəkmənin təxirə salındığı müddətdə, yaxud cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edildikdə; Məhkum olunmuş şəxsin cəzasının çəkilməmiş hissəsi

Azərbaycanda ən böyük əfv sərəncamı ötən il olub. Belə ki, Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə imzalanan bu əfv sərəncamı müstəqil Azərbaycan tarixində ən böyük əfv aktıdır. Sərəncama əsasən, 801 məhkum əfv olunmuş, onlardan 463 şəxs azadlıqdan məhrum etmə cəzasından, 220 şəxs azadlıqdan məhrum etmə cəzasının çəkilməmiş hissəsinin yarısından, 118 nəfər azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan digər cəzalardan (azadlığın məhdudlaşdırılması, islah işləri, cərimə cəzaları və cəzaya şərti məhkum edilmiş şəxslər) azad edilib.

Bəs budəfəki əfv sərəncamından hansı gözləntilər var? Əfv olunması üçün təqdim edilən siyahıda hansı tanınmışların adları var?

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Təqdim etdiyimiz siyahıda tanınmışların da adı var, amma bu adları açıqlamaq istəmirəm. Lakin onu deyə bilərəm ki, təqdim etdiyimiz siyahıda siyasilər, ömürlüklər - hansı ki, Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edən OMON-çulardır - həmçinin dindarlar, cəzasının 3/2-ni, yarısını çəkmiş insanların da adları var. Bun-

mirəm ki, biz o qınaqlardan qorxuruq. Bizim Prezidentimiz heç kəsin diktəsi ilə iş görmür, yalnız öz iradəsi ilə dövlətimizi, dövlətçiliyimizi qoruyur. Sadəcə, çalışmaq lazımdır ki, digər dövlətlərin qarşısında Azərbaycan haqqında belə bir xoşagəlməz imic formalaşmasın. Bu baxımdan istərdim ki, hamısı azadlığa çıxsın. Bu gün bizim ümidimiz yalnız özümüzədir, yeni daxilə stabilliyimizi qorumalı, bir-birimizə dəstək olmalıyıq. Təbii ki, biz hər zaman vəzifəsindən sui-istifadə edən məmurları və digər problemləri, neqativlikləri tənqid etmişik, edəcəyik də. Lakin dövlətçilikdə iqtidarlı-müxalifətli hamımızın bir olması çox vacibdir".

Novella Cəfəroğlu gələcəkdə Milli Məclisin Amnistiya Aktı qəbul edə biləcəyini də istisna etmir: "Hesab edirəm ki, amnistiya qərarı olarsa, bu çox gözəl olar. Çünki amnistiya ilə daha çox adam azadlığa çıxa bilər. Xeyli sayda məhbus var ki, həbsxana müddətinin bitməsinə 2 il qalıb və yaxud cəzasının 3/2-ni, yarısını çəkmiş insanlardır, onlar amnistiya ilə azadlığa çıxa bilər".

✎ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Novella Cəfəroğlu İsa Qəmbərin deputat olacağı iddiasından danışdı

"Prezident Administrasiyasının təşkil etdiyi görüşdə Müsavatın təmsil olunmasını o cür qələmə vermək etikadan kənardır"

Müsavat Partiyasının mayın 4-5-də keçirilən 11-ci qurultayında təşkilati məsələlərə baxılıb, başqan, Mərkəzi Nəzarət-Təftiş Komissiyası və Məclis üzvləri seçilib.

Məclisin 18 may iclasında sədr, katib, Divan üzvləri seçilib, başqan müavinləri təsdiqlənib.

Novator.az Müsavat Partiyasının yenilənmiş rəhbərliyi-ni təqdim edir:

başqan - İsa Qəmbər;
başqanın müavinləri - Fərac Kərimli, Gülağa Aslanlı, Mustafa Hacıbəyli, Nüşabə Sadıxlı, Razim Əmiraslanlı, Səxavət Soltanlı;

Məclis sədri - Arif Hacıli;
Məclisin katibi - Fəridə Ələsgərli;
Divan üzvləri - Almaz Əliqızı, Fərac Kərimli, Fəridə Ələsgərli, Gülağa Aslanlı, Hidayət İsmayıl, Könül Aliyeva, Mirbaba Babayev, Mustafa Hacıbəyli, Nemət Kərimli, Nüşabə Sadıxlı, Razim Əmiraslanlı, Səxavət Soltanlı, Yusif Mehdi;

Mərkəzi Nəzarət-Təftiş Komissiyasının sədri - Əziz Əlişov.

"İsa Qəmbərin növbəti dəfə Müsavatın başqanı seçilməsi vacib idi. Namizədliliyini irəli sürənlər peşəkar siyasətçilər idilər, amma İsa bəyin gəlişi ilə hamısı namizədliklərini geri götürdü".

Bu sözləri Pravda.az-a açıqlamasında **Müsavat Partiyasının üzvü, hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu** deyib.

O, İsa Qəmbərin bu il keçiriləcək parlament seçkilərində deputat mandatı alacağı ilə bağlı iddialara da münasibət bildirib: "İsa bəy mandat almağa layiq şəxsdir. Mayın 16-da Prezident Administrasiyası tərəfindən keçirilən görüşə mandat almaq məqsədilə qatılması yalan sözdür. İsa bəyin parlament seçkilərində iştirak edib-etməyəcəyi barədə qərarı partiya verəcək. Partiya namizədliyini irəli sürsə, İsa bəy seçkilərdə niyə də iştirak etməsin? Seçilsə, lap yaxşı olar. Niyə İsa Qəmbər Milli Məclisdə olmasın? Müxalifətin bəzi üzvlərinin çirkin sözləri özlərini gözəndirir".

N.Cəfəroğlu dövlət və hakimiyyət anlayışlarını eyniləşdirməməyi tövsiyə edib: "Bizim Prezidentimiz Azərbaycanı məharətlə qoruyur. Dövlətin müstəqilliyini qoruya, onun sözünü deyə bilirsə, müxalifət niyə də onun yanında olmasın? Müxalifət istəmir ki, Azərbaycan dövləti dünyada birinci olsun? Daxildəki problemləri birgə həll edə bilərlər. Hamımız bilir ki, anlaşılmazlıqlar, məmur özbaşınalıqları var. Güclü müxalifət güclü dövlət deməkdir. Buna görə də Prezident Administrasiyasının təşkil etdiyi görüşdə Müsavat Partiyasının da təmsil olunmasının İsa Qəmbərin mandat almaq istəyi kimi qələmə verilməsi etikadan kənardır. Prezident Administrasiyasında Ədalət Vəliyevin rəhbərlik etdiyi Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi çox böyük iş görür. Neçə illər sonra partiyaları bir yere yığmaq onların uğurudur. Bu, çox gözəl nümunədir. İqtidarla müxalifətin bir yerdə işləməsi, Azərbaycanı qoruması, içəridəki nöqsanları deməsi... Niyə də olmasın? Kimsə bunu deməlidir də. Həm tənqid edəcəklər, həm də Azərbaycan dövlətini qoruyacaqlar. Çox böyük uğurdur. Müsavat 100 ilin partiyasıdır. Həmişə deyirik ki, heç kimdə dövlət olmayanda bizim demokratik dövlətimiz, Müsavat olub. Müsavatı Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Topçubaşov kimi insanlar idarə edəblər".

✎ **"Yeni Müsavat"**

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan son aylar ölkənin tam yeni konstitusiyaya ehtiyacı olduğu haqda çox danışır. Bildirilir ki, Paşinyanın referendumda əsas hədəfi parlament respublikası sistemini ləğv edərək, prezident idarəetmə sisteminə keçməkdir. O, bununla bütün səlahiyyətləri bir mərkəzdə - öz əlində cəmləmək istəyir.

Paşinyan yeni konstitusiyanın hazırlanması və qəbulu üçün vaxt çərçivəsi təklif etməsə də, bu dəyişiklikləri mümkün qədər tezliklə referendumda çıxarmaq istəyir. Paşinyan ağızucu olsa da, parlament idarəetmə sistemini Ermənistan üçün "ən uyğun" hesab etdiyini deyir, amma erməni mediası fərqli informasiyaya sahibdir.

İddia olunur ki, Qərb tərəfdaşları da gücləndirilmiş prezident idarəçiliyini dəstəkləməyə hazırdır. Çünki belə olduqda onlar Ermənistana daha etibarlı təsir rıçağı əldə edəçəklər. Bu zaman əsas qərarları parlament deyil,

üçün prezident idarəçiliyinə qayıdışı nəzərdən keçirir.

Əlbəttə, yaxın gələcəkdə bunun reallaşması mümkündür. Paşinyan sonuncu müqavimət qalası - kilsəni də ram etməyi demək olar ki, bacardı. Ondan sonra referendum keçirib parlament üsul-idarəsini prezidentlə əvəzləyə bilər və hər hansı ciddi dirəniş də olmayacaq. Ermənistanda növbəti parlament seçkiləri 2026-cı ildə olacaq. Buna qədər referendum olmalıdır ki, prezident idarəetməsinə keçirilsin.

Paşinyan yeni konstitusiyaya islahatlarının keçirilməsinə nail olmaqla radikal rəqiblərini zəiflətmək məqsədi güdür. Şübhəsiz, nəzərdə tutulan dəyişikliklərlə məşğul olacaq şüranın təsisi və yekun sənədin hazırlanması xeyli vaxt tələb edir. Bu müddət ərzində isə Paşinyan mövqelərini gücləndirməyə çalışacaq. Baş nazir, həmçinin təklif etdiyi yeni konstitusiyaya sayəsində kilsə ilə də münasibətlərini yenidən gözədən keçirəcək. Çünki hakim "Mülki müqavilə" partiya-

Paşinyan prezident olmaq istəyir - Qərblə razılaşıb...

Erməni baş nazir referendum keçirməklə bütün səlahiyyətləri öz əlində cəmləmək niyyətindədir; Avropadakı tərəfdaşları da gücləndirilmiş prezident idarəçiliyini dəstəkləməyə hazırdır

Bu mövzuda fikirlərini "Yeni Müsavat"la bölüşən Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə qeyd etdi ki, Gürcüstan və Ermənistan hadisələri hər şeyi aydın göstərdi. Onun sözlərinə görə, parlamentli respublikalarda ictimai sabitliyi qorumaq çətin olur: "Prezident idarəçiliyində ictimai-siyasi sabitlik möhkəm olur. Bu gün Gürcüstan və

ermənistanın "dənizdən-dənizdən" ideyası ilə xülyalara qapıldığı dövrə aiddir. İndi realıqları dəyişib, Paşinyan etiraf edir ki, mifik deyil, real Ermənistan yaratmaq lazımdır. O zaman buyursunlar, Azərbaycanla sülh müqaviləsini bağlamaq üçün bu səhvləri düzəltsinlər, rəsmi şəkildə də sübut etsinlər. O baxımdan hər iki səbəbdən qanunvericiliyə dəyişikliklər labüddür. Yeni həm prezident idarəçiliyinə keçidlə

"Yalnız bu halda istefa verə bilər..."

Paşinyana səs verənlərin yarısı çıxsın, istefa verəcək. Moderator.az xəbər verir ki, bunu "24News"-a müsahibəsində Ermənistanın hakim "Vətəndaş sazişi" partiyasının parlament fraksiyasının deputatı Qaqik Melkonyan söyləyib.

"Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyi ola bilməz. Buna əminəm. Çünki görürəm ki, orada toplananlar evləkilər, inciklərdir, onlar bir yere toplaşsınlar və hər dəfə bir incik gəlib hərəkətə qoşulsun. İlk gün on minlərlə vətəndaş gördüm, ondan sonra o on minlərlə vətəndaş da görmədim. Görək, ayın 26-da 200 min adam toplanacaq mı? 300 min insan hakimiyyət dəyişikliyi üçün küçələrə çıxmalıdır, Paşinyana səs verənlərin yansı çıxsın, Paşinyan istefa verəcək", - deyər Melkonyan diqqətə çatdırıb.

"Mən Paşinyanın istefası üçün heç bir obyektiv əsas görmürəm. Əminəm ki, Paşinyan nəse səhv etdiyini hiss etsə, istefa verəcək. Hökuməti dəyişmək istəyirlərsə, hər gün 200 min insan meydana toplaşsın. İndiyə qədər xalqın arxasınca düşəcəyi namizədi dəyə bilmirlər", - deyər erməni deputat vurğulayıb.

Rusiya səfiri daşnaklardan dəstək istəyib?

Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin bu yaxınlarda eks-prezident Robert Koçaryan və Daşnak-sütyun partiyasının nümayəndələri ilə görüş keçirib. Bunu erməni Telegram kanalları mənbələrinə istinadən yazıb.

İddiaya görə, səfir ABŞ-da noyabr ayında keçiriləcək seçkilərdə Donald Trampın seçilməsi məsələsində onlardan dəstək istəyib.

"Səfirin sözlərinə görə, erməni təşkilatları ABŞ-da böyük nüfuza malikdir və uyğun namizədin lehinə çoxlu səs toplaya bilər, - məlumatda deyilir.

Hələlik belə bir görüşün keçirilib-keçirilməməsi və nələrin müzakirə olunması ilə bağlı heç bir rəsmi məlumat yoxdur.

Ermənistanda yeni hərbi bildiriş sistemi

Ermənistan parlamentində yeni hərbi bildiriş sisteminin tətbiqi layihəsi təqdim olunub.

Bu barədə "Sputnik Armenia" məlumat yayıb.

"Hazırda vətəndaşların əldən yazılı bildirişin alması, elektron məktubun oxunduğunu təsdiqləməsi və digərləri üçün imza atması variantları müzakirə edilir", - Ermənistan müdafiə nazirinin müavini Hraçya Sarkisyan parlamentdə bildirib.

Qeyd olunub ki, vətəndaş gəlmədiyi halda dövlətin vətəndaşları məsuliyyətə cəlb etmək üçün əsası var ki, bu da "qarşıya qoyulmuş problemlərin həlli üçün kifayət qədər ehtiyatda olan hərbi personalı cəlb etməyə" imkan verəcək.

prezident verəcək. Qərbin Ermənistan üzərində hələ daha ciddi planları olduğu bellidir və bu səbəbdən strateji olaraq Paşinyanın prezidentlik iddiası onların da maraqlarına uyğundur və ya əksinə...

Yada salmaq ki, Ermənistan Konstitusiyası 1995-ci ildə qəbul edilib. 2005 və 2015-ci illərdə konstitusiyada iki dəfə dəyişiklik edilib. İkinci düzəlişdən sonra ölkə yarı-prezident idarəçiliyindən parlament idarə üsuluna keçib. 2018-ci il inqilabı fonunda ölkəyə rəhbərlik edən Paşinyan 2021-ci ildə keçmiş hakim elitəni devirən parlament sistemini təkmilləşdirməyə çalışan Konstitusiyaya islahatları Şurası yaradıb. İndi isə parlamentdə ona vaxtaşırı "problem yaradan" müxalifətin əl-qolunu yığışdırmaq

sı ilə Eçmiədzin arasında uzun müddətdir soyuq küləklər əsir. Buna əsas səbəb isə kilsənin Paşinyan hakimiyyətinə qarşı çıxması və müharibədəki məğlubiyyətin birbaşa səbəbkarı kimi Ermənistan baş nazirini günahlandırmasıdır.

Ehtimal olunur ki, Paşinyan yeni konstitusiyaya ilə kilsənin erməni cəmiyyətindəki rolunu zəiflətməyə cəhd edəcək. Yeri gəlmişkən, Paşinyan 2021-ci il martın 1-də Ermənistanda keçirilən mitinqdə mövcud konstitusiyada böhranın idarə olunması zamanı xüsusilə özünü bürü zə verən bir sıra çatışmazlıqlar barədə danışmışdı. O, konstitusiyaya dəyişikliklərin, o cümlədən yarımprezident idarəetmə sisteminə keçidin mümkünlüyünü diqqətə çatdırmışdı.

Ermənistanda hadisələrə baxın - hakimiyyət dəyişiklikləri, veto qoyulması, istefalar, gərginlik, siyasi böhran... Ona görə gələcəkdə hər iki ölkə yenidən prezident idarəçiliyinə keçidi qanunvericiliyə salmaqla bağlı qərar qəbul edə bilərlər. Bu halda ölkənin dayanıqlı inkişafını və sabitliyini təmin edəçəklər".

Ç.Qənizadə onu da əlavə etdi ki, Ermənistan konstitusiyaya dəyişiklik etmədən Türkiyə və Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırma bilməz: "Konstitusiyanın preambulasında Qarabağa dair iddialar var və sülh müqaviləsinin imzalanmasına əngəl olur. Bu baxımdan həmin iddialardan imtina edilməsi qaçılmazdır. Eynilə Türkiyəyə ərazi iddiaları, Ağrı dağının gerbdə öz əksini tapması var. Bu da Er-

bağlı addımlar atılması istisna deyil, həm də ərazi iddialarından imtina olunması mümkündür. Ermənistan hakimiyyəti anlayır ki, regionda təhlükəsiz, sabit yaşamaq, Avropaya çıxış, iqtisadi dirçəliş, nəqliyyat kommunikasiyalarının blokadadan çıxması, Qərbə doğru işıqlı yol tutmaq üçün Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri yaxşılaşdırmalıdır. Bu da yuxarıda sadaladığımız dəyişikliklərdən sonra ola bilər".

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu da Ermənistanda referendumun keçirilməsini qaçılmaz hesab edir. Onun sözlərinə görə, Paşinyan rəqiblərini "zərərsizləşdirir" və ardınca siyasi hakimiyyətini möhkəmləndirmək üçün yeni addımlar haqda düşünür:

"Prezident səlahiyyətlərindən istifadə etməklə parlamentin rəyini öyrənmədən qərarlar qəbul edə bilər. Bu da ona Rusiya və digər ölkələrlə münasibətlərdə manevr imkanlarını genişləndirəcək. Bu gün parlament idarəçiliyi Paşinyana bəzi problemlər yaradır. Düzdür, nə impichment mümkündür, nə parlamentdəki müxalifətin səs çoxluğu mövcuddur. Yeni hakimiyyət prosesləri kontrola

saxlaya bilər. Amma prezident idarəçiliyinə keçid Paşinyana əlavə üstünlüklər qazandıracaq. Referendum keçirilsə, müxalifət prezident idarəetməsinə keçidə mane ola bilməyəcək. Ermənistanda hakimiyyətin opponentləri immunitetini itirmiş, təqətsiz vəziyyətdə görünürlər. Keşik hərəkəti bunun sonuncu akkordu idi..."

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanın Tavuş rayonunun Kirants (Güney) kəndində artıq sərhəd dirəkləri quraşdırılıb. Ermənistan KİV-ləri məlumat yayıb. Sərhəd dirəklərinin yanında sərhəddçilərin də yaşadığı bildirilir.

Amma Ermənistan sülh müqaviləsinin daha etibarlı olması üçün yeni konstitusiyaya qəbul etməlidir. Yeni Ermənistanın mövcud qanunvericiliyi Azərbaycanla sülh müqaviləsi və Türkiyə ilə normallaşma prosesinə zidd olmamalıdır. Çünki ərazi iddialarını ehtiva edən mövcud konstitusiyaya qaldıqca, gərginlik də tam aradan qalxmayacaq. "Yeni Müsavat" bildirir ki, baş nazir Nikol Paşinyan artıq belə bir dəyişikliyin anonsunu verib və çərçivə sazişinin imzalanmasından sonra Ermənistan yeni konstitusiyaya qəbul edə bilər. Ona görə ki, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin 10-11 may tarixlərində Almatı şəhərində danışıqların

Çərçivə sazişi masada - Zəngəzur üçün alternativ də var...

Siyasətçilərin fikrincə, noyabra qədər Bakı və İrəvan sənəd imzalaya bilər, lakin delimitasiya və kommunikasiya prosesində ləngimə gözlənilir - əgər koridor açılmasa...

Dövlət başçısı daha sonra bunları deyib: "Qeyri-regional ölkələrin bizim işlərimizə müdaxiləsi qəbul edilməzdir. Əgər kimse - buradan minlərlə kilometr uzaqlıqda yerləşən ölkələrin rəhbərləri bu bölgədə hər hansı bir nəticə əldə etmək istəyirlərsə, bizimlə danışsınlar. Yersiz və lazımsız müdaxilə bu günə qədər heç bir səmərə verməyib və verməyəcək. Hesab edirəm ki, Ermənistan səhv addım atma-

dən sonra o da Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizinin bir hissəsi olacaq. Bu körpü təkcə Azərbaycanın əsas hissəsini onun ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirən körpü deyil, bu, beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin bir parçasıdır. Qeyd ediyim kimi, həm Şimal-Cənub, eyni zamanda Şərq-Qərb Nəqliyyat dəhlizlərinin bir hissəsi olacaq", - deyə İ.Əliyev bildirib.

nimcə, COP29-a qədər hansısa sənəd imzalanacaq. Bu, minimum çərçivə sazişi, maksimal sülh müqaviləsi ola bilər".

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) sədri Arzuxan Əlizadə də çərçivə sazişini istisna etmir: "Təqdirədir ki, ikitərəfli qaydada danışıqlar aparılır. Yaxın dövrlərdə bir sənəd imzalanması mümkündür. Noyabra qədər imzalanması

Ərdoğan İrəvana mesaj

Can Azərbaycana dəstəyimizi bir daha bildirdik. Bunu Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Nazirlər Kabinetinin iclasından sonra keçirdiyi mətbuat konfransında deyib. "Kahramanmaraşda azərbaycanlı qardaşlarımızın tikdiyi evlərin tikintisi davam edir. Biz bu evlərə aramızdakı sarsılmaz qardaşlıq bağının simvolu kimi baxırıq", - o deyib.

Ərdoğan bildirib ki, Türkiyə işğal altında olan 4 kəndin Azərbaycana qaytarılması ilə bağlı razılaşmanı alqışlayıb.

"Azərbaycanlı qardaşlarımız sülh istəyən tərəf olduqlarını dəfələrlə nümayiş etdiriblər və biz Ermənistan rəhbərliyindən də eyni münasibəti gözləyirik. Türkiyə olaraq qalıcı sülhə nail olmaq üçün hər cür səy göstərəcəyik", - Türkiyə prezidenti qeyd edib.

BMT Baş katibi sülh prosesini yaxından izləyir

"BMT-nin Baş katibi Azərbaycanla Ermənistan arasında normallaşma prosesini yaxından izləyir". Bu barədə BMT-nin mətbuat xidmətinin AZƏRTAC-ın ABS bürosunun sorğusuna cavabında deyilib.

Bildirilib ki, baş katib Antonio Quterres aprelin 19-da sərhədlərin delimitasiyasına dair əldə olunmuş razılaşmanı alqışlayıb.

"O, tərəfləri sərhədin qalan hissələrinin delimitasiyası və demarkasiyasını davam etdirməyə və münasibətlərin tam normallaşmasına nail olmaq üçün geridə qalan bütün ikitərəfli məsələləri həll etməyə çağırıb. Hazırda Azərbaycanın və Ermənistan sülh sazişi üzərində işləməyə davam etməsi ümidvericidir. Biz ümid edirik ki, xarici işlər nazirlərinin mayın 10-11-də Almatıda keçirilmiş görüşü yerdə qalan məsələlərin həllinə yönəlməmiş konstruktiv təmaslarla davam edəcək", - deyə BMT mətbuat xidmətinin cavabında qeyd olunub.

nəticəsi ilə bağlı verilmiş açıqlama sülh sazişinə hələ məsafə qaldığını göstərdi. "Nazirlər delimitasiya üzrə irəliləyişi və bununla bağlı əldə edilmiş razılaşmaları alqışlayıblar. Tərəflər hələ də fikir ayrılıqlarının mövcud olduğu açıq qalan məsələlər üzrə danışıqları davam etdirməyə razılaşsınlar".

Bu, Bakı və İrəvanın danışıqlarda müsbət atmosferin davamında maraqlı olduğunu gəlsə, sülh sazişi üçün hələ "məsafə" olduğunu göstərir. Mayın 19-da Prezident İlham Əliyev Araz çayı üzərində inşa edilmiş hidroqovşaqların açılış mərasimində də sülh sazişinin imzalanmasının vacibliyindən danışdı. "İndi isə Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədlərin müəyyən edilməsi prosesi gedir. Biz bu prosesin ilkin müsbət nəticələrini görürük və sərhədimizin şimal hissəsində artıq delimitasiya və demarkasiya başlanmışdır. Hesab edirəm ki, bu, ümidverici hadisədir. Çünki bu, ümidverir ki, nəhayət, uzun fasilədən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi imzalanma bilər", - deyə Prezident bildirib.

Regional məsələlər region ölkələrinin bilavasitə iştirakı və iradəsi ilə həll olunmalıdır. Ermənistan uzun illər ərzində buradan uzaqlarda yerləşən ölkələrin himayəsinə, dəstəyinə bel bağlamışdır. Nəticə nə oldu? Nəticə onlar üçün o qədər də ürəkəçən olmamışdır. Yeni növbəti səhv buraxmasın. Ümid edirəm ki, Ermənistan düzgün siyasət apararaq regional əməkdaşlığa ziyan yox, töhfə verəcəkdir".

Qeyd edək ki, ötən həftə Türkiyə nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu Zəngəzur dəhlizinin 2028-2029-cu illərdə tam gücü ilə işləməyə başlayacağını bildirib. Nazir oxşar açıqlamaları bu il ərzində bir neçə dəfə səsləndirib. Ermənistan Zəngəzur dəhlizini yubadacağı halda İrandan keçən Araz dəhlizi işə düşəcək. Bu halda Ermənistan oyundankənar vəziyyətdə qalacaq və Orta dəhlizin tərkib hissəsi ola bilməyəcək. Prezident Xudafərindeki açılışda Zəngəzur dəhlizinin bir hissəsi olacaq Ağbend istiqamətində yeni avtomobil körpüsü tikildiyini yada salıb. "Bu körpü tikilən-

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı çərçivə sazişinin imzalanmasını mümkün sayır. Partiya sədrinin "Yeni Müsavat"a dedi-yinə görə, hər iki tərəf səy göstərir və Ermənistan həmişə boyun qaçırmırsa, indi yola gəldiyi görünməkdədir: "Delimitasiya işi bunu sübut etdi və keşşin keçirdiyi aksiyalar da hökumətin bu məsələdə mövqeyini dəyişmədi. Əvvəllər kənar müdaxilələr də olurdu, indi bu da yoxdur. Prosesi pozmaq üçün heç bir addım atılmır, Qərb də sənədin imzalanmasında maraqlı görünür. Fikrimcə, hamı Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsinə istəyir. Ona görə danışıqlara müdaxilə etmirlər". **A.Nağının bildirdiyinə görə, sadəcə, Ermənistan yola nəzarətin onda olmasını istəyir və problem bu məsələdədir:** "Rusiyanın hərbi qüvvələri Zəngəzurdadır, bezi postlardan çıxsa da, sülhməramlıların bir hissəsi bu bölgədəki dislokasiya məntəqələrinə göndərilə bilər. O baxımdan Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsi üçün sülh müqaviləsi olmalıdır və hazırda vasitəçisiz danışıqlar gedir. Zən-

ona görə ifadə edilir ki, COP29 ərəfəsində sülh müqaviləsi bağlana, Paşinyanın Bakıdakı tədbirdə iştirakı ola bilər. İstənilən halda, görüşlərin dinamika, delimitasiya prosesinin gəlməsi, kommunikasiyaların müzakirəsi irəliləyir". **A.Əlizadənin fikrincə, hazırda tərəflərin tam razılaşdırma bilmədiyi məqam delimitasiya işləri ilə bağlıdır:** "İrəvan iddia edir ki, 1976-cı il xəritələri ilə aparılacaq, amma bununla bağlı Bakının etiraz etməyə haqlı əsasları var. Ümumiyyətlə, sülh müqaviləsinin imzalanması sərhədlərin dəqiqləşməsi ilə eyni vaxtda olmağa bilər. Çünki sərhədləri müəyyən etmək illərlə vaxt aparan məsələdir. Bu da prosesi uzada bilər".

Eyni zamanda AMİP sədri hesab edir ki, kommunikasiyaların açılmasında fikir ayrılığı mövcuddur: "Xüsusi Zəngəzur koridoruna nəzarətin kimdə olmasında ciddi mübahisə var. Bu da böyük güclərin və region dövlətlərinin maraqlarının toqquşmasından irəliləyir. Ona görə də bu razılaşmalarda ləngimələr ola bilər. Əgər qar-

şı tərəfdə siyasi iradə varsa, sülh sənədi imzalanacaq. Azərbaycan qalib tərəfdir, Ermənistan məğlub və işğalçı dövlətdir, indi bizim şərtlərimizi qəbul etməlidirlər. Yeni delimitasiya və kommunikasiyalarda ləngimə ola bilər, digər məsələlər isə həllini tapacaq. Ermənistan tərəfinin atmalı olduğu bir addım da əraz iddialarına son qoymaq və bunu müstəqillik aktından çıxarmaqdır. Ondan sonra etibarlı bir sənəd mümkündür".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Məhəmməd Əsədullazadəyə görə, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması kənar güclərin Cənubi Qafqaza müdaxilələrinin qarşısını alacaq. Onun qiymətləndirməsi budur ki, çərçivə sazişi-

nin imzalanması ilə bağlı ikitərəfli danışıqlar gedir: "Artıq iki ölkə arasında bu sazişi reallığa çevirə biləcək mühüm razılaşmalar əldə edilib. Hətta İrəvanın Zəngəzur dəhlizinin Bakının təklif etdiyi "Kaliningrad statusu" ilə açılması təklifini qəbul etməsi barədə iddialar var. Bu, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında daşınacaq yüklər və səmşinlərin sərbəst keçidi demək olacaq. Çərçivə sazişinin noyabrda COP29-də imzalanacağını düşünürəm. Qarşılıqlı etimadın gücləndirilməsi üçün Nikol Paşinyan Bakının dəvəti ilə COP29-a da qatıla bilər". Onun fikrincə, növbəti mərhələdə əsas hədəf yekun sülh müqaviləsinin bağlanmasıdır.

❑ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Mayın 19-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və İran Prezidenti Seyid İbrahim Rəisinin iştirakı ilə Araz çayı üzərində inşa edilmiş “Xudafərin” hidroqovşağının istismara verilməsi və “Qız Qalası” hidroqovşağının açılış mərasimində iki ölkənin lideri münasibətlərin gələcəyi ilə bağlı “yol xəritəsi”ni elan etdi.

Prezident İlham Əliyev deyib ki, layihə həm texniki nöqtəyi-nəzərdən çox önəmlidir, eyni zamanda iki xalq, iki dövlət daha da sıx birləşdirəcək. “Xalqlarımızın birgə uğuru təbii ki, dostlarımızı sevindirir, bunu bəyənməyənlər isə hesab edirəm ki, öz işləri ilə məşğul olsalar daha yaxşı olar. Əsas odur ki, İran və Azərbaycan dövlətləri bu gün çox güclü birgə siyasi iradə göstərirlər, öz xalqlarına və bütün dünyaya açıq bəyan edirlər ki, biz birlikdəyik və bundan sonra da birlikdə olacağıq. İran-Azərbaycan əlaqələri bölgəmizdə sabitliyin önəmli şərtidir”, - deyərək Əliyev vurğulayıb. Dövlət başçısı deyib ki, bu gün İran-Azərbaycan dostluğunun nə qədər möhkəm olmasını bütün dünyaya görür: “Bizim digər sahələrdə də əməkdaşlığımız ölkələrimizi gücləndirir, eyni zamanda regional əməkdaşlığa da fayda verir. Ticarət dövriyyəsinin artırılması, yeni birgə müəssisələrin yaradılması - bütün bunlar göz qabağındadır. Təbii ki, bütün planları həyata keçirmək üçün gələcəkdə də yaşadığımız bölgədə sülh, əmin-amanlıq, sabitlik olmalıdır.

Helikopter qəzasında həyatını itirən İranın mərhum prezidenti də ikitərəfli münasibətlərdə narahatlıq doğuran məqamların aradan qalxdığını deyib. Ağbənd yolu regionları birləşdirən əsas nəqliyyat-tranzit yolu olacaq. Oradan Türkiyəyə və İran vasitəsilə Fars körfəzinə yüklərin daşınması həyata keçiriləcək.

“Mən son olaraq bildirmək istəyirəm ki, ola bilər, iki ölkə arasındakı əlaqələrin inkişafı bəzi güclərin xoşuna gəlməsin. Amma əsas olan bizim maraqlarımızdır və iki ölkə arasındakı əlaqələr bizim üçün çox önəmlidir. Energetika, nəqliyyat, mədəniyyət, iqtisadiyyat, ticarət sahələrində əlaqələr ölkələrimizin xalqlarının mənafeyinə xidmət etməlidir. Bizim üçün ən vacib məsələ ölkələrimizin maraqlarıdır”, - deyərək mərhum prezident deyib.

Qarşıdan gələn dövrdə dəmir yolunun da çəkilməsi nəzərdə tutulur. Azərbaycan

Düşmən sevinməsin: Bakı ilə Tehran arasında nifaq sala bilməyəcəklər...

Bu yaxınlarda Azərbaycanın səfirliyi qonşu ölkədə yenidən fəaliyyətə başlayacaq; iki ölkə arasında nəzərdə tutulan bütün əməkdaşlıq planları və layihələr həyata keçiriləcək

Ç.Qənizadə vurğuladı ki, prezident Rəisinin faciəvi ölümündən kimsə sevinməsin. Azərbaycan-İran əməkdaşlığı davam edəcək və qarşıya qoyulmuş layihələr icra ediləcək. Çünki hər iki dövlətin maraqları bunu diktə edir: “İki ölkənin sərhədində reallaşan layihə həm də gələcəyə yönəlmiş əməkdaşlıqdır. İki ölkə arasında qədim tarixi olan qarşılıqlı hörmət, anlaşma bu nəhəng layihədə, aparılan danışıqlarda və əldə edilmiş razılaşmalarda özünü bir daha göstərdi. Bütün bunlar İran-Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafının daha yaxşı olacağına bariz nümunəsidir. Son illər ərzində ölkə rəhbərlərinin artıq beşinci görüşü təşkil olundu. Bu, eyni zamanda hər iki ölkənin xalqlarına, bölgəyə və dünyaya ciddi mesaj idi. Bölgənin sabitliyi və gələcək təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi üçün İran-Azərbaycan dostluğu çox vacibdir. Qoşulmama Hərəkatında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, ECO-da və BMT-də hər iki ölkə bir-birinə dəstək verməklə öz siyasətlərini həyata keçirirlər. Bununla yanaşı, nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsində də birgə səylər göstərilir. İranla Azərbaycan arasında elektrik xətlərinin müasirləşdirilməsi və qarşılıqlı təchizat məsələləri artıq həll edilib. Bu, İran və Azərbaycanla yanaşı, digər ölkələr üçün də fayda gətirəcək layihələrdir. İran bölgədə sülhün, sabitliyin, təhlükəsizliyin təmin edilməsi istiqamətində çox önəmli və dəyərli səylər göstərir”.

Ç.Qənizadə dövlətimizin başçısının çıxışına istinadən dedi ki, Azərbaycan bütün ölkələrlə əlaqələri bir-birinin işinə qarışmamaq və qarşılıqlı mənfəət əsasında qurur və bundan sonra da quracaq. Bölgənin inkişafı həmin ölkələrdə yaşayan xalqların iradəsi ilə təmin edilməlidir.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

nın Tehranda səfirliyi də iyuldan yeni binada fəaliyyətə başlayacaq. Qeyd edilib ki, İran Azərbaycan səfirliyinin fəaliyyətinin təhlükəsizliyi üçün yeni bina ayırır və hazırda orada uyğunlaşdırma işləri aparılır. Bu isə bir daha göstərir ki, Azərbaycan qarşıdan gələn dövrdə də İranla ikitərəfli əlaqələri inkişaf etdirmək istiqamətində siyasət yürüdəcək.

İbrahim Rəisinin ölümündən sonra xüsusilə erməni mediası sevincək yazır ki, Azərbaycanla İran arasında qurulan bu əlaqələr, əməkdaşlıq ya baş tutmaya, ya da ləngiyə bilər. Bəzi dairələr isə qəzadan istifadə edərək iki ölkə arasında münasibətləri gərginləşdirmək niyyəti güdür.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və İranın mərhum prezidenti İbrahim Rəisi arasında 19 mayda görüşün keçirilməsi zamanı çox mühüm mesajlar verilib: “Mehriban qonşuluq münasibətləri, tarixi yaxınlıq və dostluq mesajları, bundan sonrakı dövrdə iqtisadi, mədəni, nəqliyyat və digər bir sıra sahələrdə əməkdaşlığın, əlaqələrin

gücləndirilməsi bəyanatları xüsusi qeyd edilməlidir. Təəssüf ki, İranın prezidenti, xarici işlər naziri və digər İran rəsmiləri helikopter qəzasında həlak oldular. Bu hadisə ilə bağlı Azərbaycan Prezidenti öz sosial şəbəkə hesabında paylaşım etdi. Başsağlığı məktubunu İran tərəfinə göndərdi, dünən isə İranın Bakıdakı səfirliyinə şəxsən gedərək başsağlığı verdi. Lakin təəssüflər olsun ki, Azərbaycan-İran münasibətlərinin yaxşı olmasını istəməyən ermənilər İbrahim Rəisinin ölümündən sevinclərini nümayiş etdirməkdən çəkinmədilər. Onlar elə hesab edirlər ki, Rəisinin yoxluğu İran-Azərbaycan münasibətlərindəki müsbətə dönüşü durduracaq, əldə olunmuş əməkdaşlıq razılaşmaları həyata keçirilmədən qalacaq və sair. Eləcə də İran-Azərbaycan münasibətlərinə zərbələr vurmağa çalışırlar, baş verən faciəvi qəzadan öz çirkin maraqları üçün istifadə etmək niyyətlərini gizlətmirlər. Lakin o qüvvələrin, Azərbaycana düşmən münasibətdə olanların niyyətləri reallaşmayaacaq. Azərbaycanla İran arasında nəzərdə tutulan əməkdaşlıq planları, layihələri həyata keçiriləcək. Araz çayı

üzərində tikilən dəmir yolu və avtomobil yolunun çəkilməsi dövlətlər arasında dostluğu və iqtisadi əməkdaşlığı təcəssüm etdirəcək. Bu yaxınlarda Tehranda Azərbaycanın səfirliyi yenidən fəaliyyətə başlayacaq. Hidroqovşağın istismara verilməsi ilə regionların enerji və suvarma tələhüm nailiyyət əldə olunub. Bu cür nailiyyətlər davamı gələcək. Azərbaycan çox çalışacaq ki, tərəflər arasında bu inkişaf dinamikasını təşviq eləyən addımları bir qədər genişləndirsin. Yəqin ki, İran tərəfi də bu iradəni ortaya qoyacaq. İran-Azərbaycan münasibətləri inkişaf edəcək”.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə isə bildirdi ki, Araz çayı üzərində inşa edilmiş “Xudafərin” hidroqovşağının istismara verilməsi və “Qız Qalası” hidroqovşağının açılış mərasimi həm də dünya birliyinə iki ölkə arasındakı dostluq münasibətlərinin daha da möhkəmləndirilməsi mesajı idi: “Əslində bu layihənin əsası uzun illər əvvəl qoyulub. Ermənistanın Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal etməsi nəticəsində bu mühüm əhəmiyyətli layihənin tikintisi dayandırılmış-

dı. 2020-ci ildə Vətən müharibəsindəki tarixi qələbəmizdən sonra Araz çayı üzərində hidroqovşaqların və su elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi qərara alındı və qısa müddətdə istismara verildi. Layihələr Araz çayının su ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunmaqla elektrik enerjisinin istehsalı və əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək.

Dövlətimizin başçısı da açılış mərasimində çıxışında bunu xüsusi vurğulayaraq dedi ki, “Qız Qalası” hidroqovşağının açılış və “Xudafərin” hidroqovşağının istismara verilməsi tarixi hadisədir. İranın bu layihələri ərşəyə gətirmək üçün geniş imkanları, böyük təcrübəsi var. Bu layihə böyük bilik, səriştə və təcrübə tələb edirdi. Layihələrin reallaşdırılması dostluğun növbəti təzahürüdür. İki ölkə arasında dostluğun dərin kökləri və tarixi var. Əsrlər boyu İran və Azərbaycan xalqları bir yerdə yaşayıb-yaratmışlar və bu gün bu möhkəm zəmin üzərində qurulan dövlətlərarası münasibətlər yüksək səviyyəyə qalxıb. İran-Azərbaycan birliyi, dostluğu sarsılmazdır. Heç kim bizim aramıza nifaq sala bilməz”.

“Bu, böyük itkidir...”

Prezident İlham Əliyev İranın ölkəmizdəki səfirliyində oldu, Rəisi ilə son görüşündən danışdı

Prezident İlham Əliyev mayın 21-də İran İslam Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyində olub, İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Rəisinin, xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahiyanın və digər müşayiət edən şəxslərin helikopter qəzasında faciəli surətdə həlak olmaları ilə əlaqədar başsağlığı verib.

Prezidenti İranın ölkəmizdəki səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili Seyid Cəfər Ağayı qarşılayıb.

Azərbaycan Prezidenti matəm kitabına ürək sözlərini yazıb.

Sonra səfirliyin müvəqqəti işlər vəkili ilə söhbət edən Prezident İlham Əliyev bunları deyib: “İran İslam Respublikasının Prezidenti cənab Seyid İbrahim Rəisinin faciəli şəkildə həlak olması bizim hamımızı dərinən sarsıtdı. Onunla bərabər xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian və digər şəxslər faciəli şəkildə həlak olublar. Allah onlara rəhmət eləsin. İran xalqının başı sağ olsun. Bu, böyük itkidir. Bu itki təkcə İran xalqına, dövlətinə üz verməyib, bütün müsəlman aləminə üz verib.

Seyid İbrahim Rəisi böyük dövlət xadimi idi, görkəmli si-

yasətçi və İran xalqının etibarını qazanmış böyük şəxsiyyət idi. Onunla çoxsaylı görüşlərim hər zaman mənə də çox böyük təəssürat buraxırdı. Onunla son görüşüm isə tarixi bir görüş idi. Həm o, həm də mən bu görüşü məhz tarixi görüş adlandırmışdıq. Dövlət sərhədində böyük infrastruktur layihəsinin açılışında birgə iştirakımız İran-Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər möhkəm olmasından xəbər verirdi, həm xalqlarımıza, həm bütün dünyaya çox açıq mesaj idi ki, biz dostuq, qardaşıq, biz bundan sonra da birlikdə olacağıq. Açılış mərasimindən sonra həm mərhum Prezident Rəisinin, həm də mənim rəsmi açıqlamalarımız çox ciddi siyasi mənə daşıyırdı. Hər iki prezident açıq bəyan etmişdi ki, bu bölgənin gələcək inkişafında bölgədə yerləşən ölkələr fəal

iştirak etməlidirlər. Faciənin baş verməsi, əlbəttə ki, böyük dərdədir, həm onun yaxınlarına, həm onu tanıyanlara. Amma təsəlli verən odur ki, o, öz həyatını İran xalqının inkişafına həsr etmişdir. İran dövlətinin milli maraqlarının müdafiə edilməsində onun xüsusi rolu var idi. Həm Prezident vəzifəsində çalışdığı zaman, həm ondan əvvəlki dövrlərdə o, İran xalqının rifahını yaxşılaşdırmağa çalışırdı və milli maraqların müdafiəsində onun böyük rolu olmuşdur. Bildiyiniz kimi, faciədən əvvəl biz iki saatdan çox birlikdə idik. Bir saatdan çox davam edən ikitərəfli görüş əsnasında bir çox önəmli məsələlər müzakirə edilmişdir. İran-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafının gələcək istiqamətləri bir daha təsdiqlənmişdir və hər iki tərəfin güclü siyasi iradəsi bir daha nümayiş etdirilmişdir. Bununla bərabər, biz konkret infrastruktur layihələri haqqında geniş fikir mübadiləsi aparmışdıq, önəmli qərarlar qəbul edilmişdir. O görüşdə iştirak

edən şəxslər bunu, əminəm ki, İranın yeni rəhbərliyinə çatdıracaqlar. Əldə edilmiş bütün razılaşmalar, əminəm ki, icra ediləcək. Çünki bu, İran və Azərbaycan xalqlarının iradəsinə söykənir və biz mərhum Prezident Rəisi ilə söhbət əsnasında qəti iradəmizi bildirdik ki, bundan sonra böyük layihələrin sayı

çox olacaq, həm ikitərəfli, həm çoxtərəfli formatda.

Əfsus ki, gələcək layihələrin icrasını görmək ona nəşib olmadı. Tale ilə hər kəs barışmalıdır. Ancaq yenə də deyirəm, təsəlli verən amil odur ki, öz həyatını İranın inkişafına qurban vermişdir və bizim yaddaşımızda, İran xalqının, Azər-

baycan xalqının yaddaşında o, parlaq şəxsiyyət, böyük dövlət xadimi, Azərbaycan dövlətinin və xalqının böyük dostu kimi qalacaq. Bir daha başınız sağ olsun. Allah rəhmət eləsin”.

Seyid Cəfər Ağayı səfirliyə gələrək başsağlığı verdiyinə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlığını bildirib.

Pribaltikanın üç ölkəsindən biri - Latviyanın Bakıya münasibətdə fərqi...

Latviya Seyminin sədrinin Şuşaya getməsi, ərazilərimizin bərpasında köməyə hazır olduğunu deməsi münasibətlərdə yeni səhifə açılmasını təmin edəcək

Latviya Seyminin sədri Dayqa Mierinin Azərbaycanla gəlişi məlum hadisə səbəbindən bir az qarışıq dövrə təsadüf etsə də, xanım spikerin Füzuli və Şuşada olması diqqət çəkdi.

Latviya parlamentinin sədri Bakıda Prezident İlham Əliyevlə görüşdükdən sonra Latviya iş adamlarının Şuşada quruculuq işlərinə cəlb olunması mövzusunda danışıqlar aparıldığını bildirdi.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin bu səfərlə bağlı təhlilində deyilir ki, Latviya Baltik ölkələri içərisində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyən əsas ölkədir. Baxmayaraq ki, işğal dövründə Latviya parlamentinin ayrı-ayrı deputatları qanunsuz olaraq Qarabağda olublar. “Digər tərəfdən, Latviya parlamentinin 2021-ci ildə “erməni soyqırımını” tanıması Türkiyə ilə yanaşı Azərbaycanda da mənfi qarşılanıb. Buna baxmayaraq, Latviya Litva və Estoniyadan fərqli olaraq Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə dəstək verməyib. Məsələn, iki il əvvəl Litva və Estoniya xarici işlər nazirlikləri Qarabağ separatçılarına dəstək verən açıqlama yayımladılar. Latviya bu iki qonşusuna qoşulmadı.

Latviyanın Azərbaycanla strateji tərəfdaşlığı gücləndirmək istəyi Litva və Estoniyanı anti-Azərbaycan mövqeyindən çəkəndirməlidir. Latviya parlamentinin sədri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsinə dəstəkləyibse, Estoniya və Litvanın fərqli siyasət yürütməsinin mənası yoxdur. Bu siyasət Litva və Estoniyanın Cənubi Qafqazdakı maraqlarına ziddir. Bu mənada Litva və Estoniya iki seçimdən birinə üstünlük verməlidir. Fransa yolu Estoniya və Litvanı Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdıracaq, Latviya yolu

isə Azərbaycanla tərəfdaşlıq üzərindən bölgənin geosiyasi imkanlarından faydalanmalarına imkan verəcək”.

Niyə məhz Latviya Azərbaycana münasibətdə fərqli mövqe sərgiləyir?

Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, siyasi ekspert Elçin Mirzəbəyli son 5 ildə hər iki ölkədə Azərbaycana qarşı mənfi münasibətin artdığını müşahidə edir: “Baltikyanı ölkələrlə münasibətlərimiz tarixin bütün dövrlərində yüksək səviyyədə olub. Təxminən 2019-cu ildən başlayaraq, Litva və Estoniya-

dakı Avropa Parlamentinin anti-Azərbaycan qruplarının təsiri altında olan siyasi təşkilatların “səyləri” nəticəsində bu iki Baltikyanı respublikanın ölkəmizə münasibətində neqativ amillər artıb. Bu prosesdə iştirakçılar Litvadakı xristian-demokratlar və sosial-demokratlar, Estoniyadakı islahatçılardır. Maraqlıdır ki, bu siyasi təşkilatların yuxarı eşolonunu keçmiş kommunistlər təşkil edirlər.

Latviyaya gəldikdə isə bu ölkənin etnik tərkibi digər Baltikyanı respublikalardan fərqlidir. Belə ki, rus və Belarus əsilli Latviya vətəndaşları bu ölkə-

nin əhalisinin təxminən 30%-ni təşkil edirlər və təbii ki, bu amil rəsmi Riqanın xarici siyasət kursunun daha balanslı olmasında böyük rol oynayır.

Qeyd edim ki, Litva və Estoniyanın separatçılara dəstəyi özünü əsasən 44 günlük müharibədən sonra büruzə verib. 2019-cu ilədək bu ölkələr beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyiblər. Bu baxımdan, Litva və Estoniyanın mövqe dəyişikliyi Avropa İttifaqı çərçivəsində cərəyan edən proseslərlə əlaqələndirmək daha doğru olardı. Maraqlı məqamlardan biri Litva prezidenti Qıqanas Nausėdanın siyasi karyerasının Emmanuel Makron kimi bank sektorundan başlaması və hər iki şəxsin çalışdıqları şəbəkənin arxasında eyni maliyyə qrupunun dayanmasıdır”.

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov Litva və Estoniyanın Azərbaycanla münasibətləri inkişaf etdirməkdə maraqlı olacağını düşünür: “Qondarma “erməni soyqırımını” rədd etməsi və parlament üzvləri işğal dövründə Qarabağa qanunsuz səfərlər edən bir dövlət olaraq Latviyanın Azərbaycanla münasibətləri inkişaf etdirməkdə maraqlı olması təbii ki, müsbət haldır. Düzdür, Latviya digər Pribaltika ölkələrindən fərqli olaraq erməni separatçılarına dəstək verən açıqlamalarla çıxış etməyib. Məsələn, Litva və Estoniyanın ekoloqlarımızın keçirdiyi dinc aksiyaları ermənilərə “humanitar böhran” yaşatmaq kimi təqdim etməsi və ya 44 günlük Vətən savaşı zamanı bu ölkələrdən olan siyasətçilər, politoloqlar və jurnalistlərin Azərbaycanı Qarabağı qaytarmaq üçün hərbi yol seçdiyinə görə tənqid etməsi ki-

mi hallar olmayıb. Ancaq Latviya rəsmiləri də elə Estoniya və Litva kimi torpaqlarımız işğal altında olduğu vaxtlarda heç vaxt Ermənistanı günahlandıran bəyanatlarla çıxış etməyib və bununla bağlı fikir səsləndirməyiblər. Təbii ki, bunun əsas səbəblərindən biri Pribaltika ölkələrində erməni lobbisinin təsir imkanları ilə bağlıdır. Açıq etiraf etmək lazımdır ki, Baltikyanı ölkələrdəki erməni lobbisi kifayət qədər üstün mövqeyə malikdir. Digər vacib səbəb isə adıçəkilən ölkələrdə dini millətçiliyin üstünlük təşkil etməsi ilə bağlıdır. Başqa sözlə desək, bu ölkələrin erməni sevgisinin arxasında həm də xristian təəssübkeşliyi dayanır. Bu səbəbdəndir ki, həmin dövrlərdə Azərbaycana qarşı milli və dini ayrı-seçkilik özünü qabarıq şəkildə büruzə verir. Lakin məsələ burasındadır ki, ölkəmizin təbii ehtiyatları, eləcə də Avropa ilə Asiyaın quru və hava yollarının kəsişməsində yerləşən strateji mövqeyi Avropa İttifaqının və ona üzv dövlətlərin ölkəmizlə əməkdaşlıq etməsinə labüddür. Litva da bu mənada Azərbaycanla əlaqələrin inkişafında maraqlıdır. Şübhəsiz ki, Latviya Seyminin sədri Dayqa Mierinin ölkəmizə səfəri və səfər çərçivəsində işğaldan azad olunmuş Füzuli və Şuşaya getməsi, eləcə də ərazilərimizin bərpasında köməyə hazır olduğunu bəyan etməsi münasibətlərin inkişafında yeni səhifənin açılmasını təmin edəcək. Bu səfərin və səfər çərçivəsində əldə olunan razılaşmaların digər Pribaltika ölkələrinin mövqeyinə necə təsir edəcəyini təbii ki, zaman göstərəcək”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Meymunlar planeti

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

(olduqca dərin köşə)

Rusiyanın forpostu olmaqdan bir şey çıxmadığını görəndə erməni qonşularımız Hindistan-İran-Ermənistan xətti üzərində çalışırlar. Hətta İranda bir limanda yer götürüb işlətmək fikrində idilər, axırı necə oldu, xəbərsizəm. Bəlkə o zaman Ermənistanın dəniz ölkəsi olmaq arzusu ürəyində qalmazdı. İndi üstelik, İranın işləri yaxşı getmir, oranı ağlamağa bir babat çalmalı molla lazımdır.

Hindistan niyə yadıma düşüb, bunu yazım. Daha doğrusu, köhnə dostum, elm fədaisi Yalçın İslamzadənin danışdığı əhvalatı xatırlamışam. Deyir, uşaq vaxtında bizim kənd klubuna bir kino gətirmişdilər, mənalı, təsirli hind kinosu idi: "Meymunla sərsəri arasındakı emosional bağdan danışdı, meymun əla oynayırdı və sairə. Görünür, rayon mərkəzindəki prokat idarəsi "hind kinosunun fərqi nədir" məntiqi ilə vermişdi, bizim klubun operatoru da gətirmişdi. Lakin kino başlayandan 15 dəqiqə sonra camaat klubu tərk elədi, iki nəfər axıra kimi baxmışdıq, sakitçilikdə - ona görə yaddaşımda qalıb. Birində də kinonun lap əvvəlində güllə atdılar, oğlan yıxıldı yere. Kəndin davakar cayıllarından biri ayağa qalxdı, arxadakı operatora qışqırdı ki, "Bu nə kinodu gətirmisən, ə? Kino başdıyan kimi əsərin qəhrəmanı öldü!" Sonra kinonun qəhrəmanı tullandı ayağa qalxdı - gülləni dişləyən tutubmuş, camaat sakitləşdi".

Hərçənd sonralar bütün dünyanın lağ elədiyi hind filmlərinin oxşarları öz studiyalarına milyardlar qazandırdı. Məsələn, çox məşhur, yanılmırsam, ən azı 4 seriyası çəkilən "Matrisa" filmində də elə güllədən yayınan adam təsvirləri var. Sadəcə, bu filmə qəhrəman gülləni dişi ilə tutmurdu, əylirdi, güllə keçirdi. Maraqlı deyilmi? Əlbəttə, maraqlıdır. Bu başqa temadır.

Sözü ona gətirmək istəyirəm ki, indiki dünyamızda nəyin yalan, nəyin doğru, nəyin realıq, nəyin əfsanə olmasını seçmək çətinləşib, bəzən mümkünsüz şəkil almaqdır. Xüsusilə süni intellekt sahəsində kəşflər hər şeyin zibilini çıxartmaq üzrədir. Bəzən internetdə hansısa tarixi foto paylaşılır, o qədər orijinal görünür ki, bunun süni intellektin məhsulu olmasına inanmaq çətin olur. Nəyi istəsən saxtalaşdır. İmkanlar hədudsuzdur.

Yazda (açığı, indi hansı fəsil olmasını dəqiq bilmirəm, mənə elə gəlir yaz aprelə qurtardı - bəlkə bu da təbiətin "intellektində", proqramında pozuntunun əlamətidir) dükandan balaca dibçəkdə iki gül almışdım. Biri qırmızı, o biri göy rəngdə idi. Satıcı dedi ki, bunların əslı ağıdır, suyunu-torpağına maddə, rəng qatırlar, belə rəngdə çıxır, çiçək açıır. İnanmadım. Evdə bir-iki gün ərzinə baxdım ki, doğrudan da dibçəyə tökdüyüm su altdan rəngli çıxır. Göy çiçəyin suyu göy, qırmızınınkı qırmızı axır. Bəlkə solmayıb uzun müddət qalsalar çiçəklər ağaracaqdı, xoşbəxtlikdən bunların sortu qısa ömürlüdür.

Dükanın çörək bölməsində durmuşdum, yanımda bir xanım satıcıya müraciət elədi: "Fürr förey farmı?" İnandığınız haqqı, təxminən belə dedi, gopa basmıram. Satıcı çaşbaş qaldı, soruşdu nə deyirsiniz, xanım yenə oxşar səslər çıxardı. Biz bu anlaşılmazlığa diqqətlə baxdıq, sən demə xanım əfəndi dodağını elə əcaib şəkildə şişirdib ki, artıq düzgün danışa da bilmir. "Türk çörəyi varmı" - bunu deyirmiş!

Axi nə məcburdur? İnsan da özünü bu kökə salarmı? Belə iyrenc görkəmləri dəbə salan kimdir? Doğrudanmı bu cür "gözəllikləri" xoşlayanlar vardır? Saxtakarlıq yaxşı deyil.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır.

2020-ci ilin noyabr ayının 10-da Azərbaycan, Rusiya və Ermənistanın dövlət və hökumət başçıların imzaladığı üçtərəfli bəyanatla başa çatan 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra dünyanın bir çox ölkəsi öz hərbi doktrinasına yenidən baxmağa başladı.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra da bəzi ölkələr hərbi doktrinalarına yenidən baxmalı oldular. Əksəriyyəti isə bu sənəddə əsasən, yeni təhdidlər ətrafında yeni yanaşma ortaya qoymağa başladı. Müharibədən məğlubiyyətlə çıxan Ermənistanda da hərbi doktrina ətrafında müzakirələr genişləndi.

Hələ 2007-ci ilin dekabr ayının 25-də Ermənistanın sabiq prezidenti Robert Köçəryanın imzaladığı fərmanla təsdiqlənən Ermənistanın hərbi doktrinası dörd əsas hissədən - Hərbi-siyasi əsaslar; Ermənistan Respublikasının müdafiə strategiyası; Hərbi təhlükəsizlik sistemi və hərbi təhlükəsizlik sisteminin işləmə prinsipləri ibarət idi.

Ermənistanın hazırkı hərbi doktrinasında nəinki Azərbaycan və Türkiyə düşməni dövlət kimi göstərilir, bu sənəddə həm də Rusiya ölkəsinin əsas strateji tərəfdaşı kimi qeyd edilir. Ehtimal var ki, Ermənistanın hərbi doktrinasını dəyişməli olsa, orada əsas hədəf kimi Rusiya götürüləcək. Ən azından ona görə ki, hazırda Ermənistan siyasətini sürənləndirən və hər gün genişləndirən Qərb Avropa İttifaqı pərdəsi altında İrəvanı mümkün qədər tez zaman içərisində Moskvadan qoparmağı hədəfləyib. (Ordu.az)

Digər tərəfdən, Fransa və Hindistandan alınan yeni silahların tətbiqi mövcud hərbi nizamnamələr və hərbi qanunvericiliklə üst-üstə düşmədiyi üçün rəsmi İrəvan doktrina dəyişikliyinə getməyə məcburdur.

Məlumdur ki, 2010-cu ilin iyun ayının 8-də Milli Məclis Azərbaycanın Hərbi Doktrinasını qəbul edib.

Hərbi Doktrina 8 bölmə və 75 maddədən ibarətdir. Hərbi doktrina hərbi təhlükəsizliyə təhdidlərin vaxtında aşkarlanması, təhlil edilməsi, qiymətləndirilməsi, qarşısının alınması, onlara yetərli müqavimət göstərilməsi, dövlətin, əhalinin və ərazinin müdafiəyə hazırlanması, səmərəli hərbi təhlükəsizlik sisteminin yaradılması, müharibə və silahlı münaqişələrin qarşısının alınması, silahlı təcavüzün dəf edilməsi ilə bağlı məsələlərə dair Azərbaycan Respublikasının mövqeyini əks etdirir. **Doktrinanın 2-ci fəslə Azərbaycanın təhlükəsizlik mühitinə dair məsələləri**

özündə ehtiva edir: "Azərbaycan Respublikasının təhlükəsizlik mühiti qlobal və regional səviyyələrdə hazırda mövcud olan və gələcəkdə meydana çıxacaq müxtəlif qarşılıqlı əlaqəli amillərlə müəyyən edilir. Milli təhlükə-

Azərbaycan Hərbi Doktrinasına yenidən baxmalı - səbəblər

Bölgədəki yeni təhdidlər ciddi analiz edilməli və Azərbaycanın təhlükəsizlik maraqları çərçivəsində hərbi doktrinada yer almalıdır- Şuşa Bəyannaməsinin də həmin sənəddə əks olunmasının zamanı çatıb

sizlik konsepsiyasında əks olunmuş müasir meyillər real və potensial təhdidlərin, o cümlədən hərbi sahədə milli təhlükəsizliyə təhdid və risklərin spektrini formalaşdırır, dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları, Silahlı Qüvvələr və başqa silahlı birləşmələr tərəfindən onların qabaqlanması, zərərsizləşdirilməsi və aradan qaldırılması üzrə fəaliyyətin xarakterinə təsir göstərir".

Azərbaycanın Hərbi Doktrinasına dəyişiklik etməklə də bağlı son zamanlar təkliflər səslənir. Məsələn, Milli Məclisin deputatı Elşad Mirbəşir bildirib ki, Azərbaycanın hərbi təhlükəsizliyinə olan təhdidlərin xarakteri dəyişib: "Bu, Azərbaycanın iradəsi və gücü sayəsində deyildi. Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda regional təhlükəsizlik sisteminin qurulması missiyasını öz üzərinə götürüb. Azərbaycanın Hərbi Doktrinasında bu məqamın ayrıca göstərilməsi vacibdir".

Bəzi ekspertlərə görə, Azərbaycan və Türkiyə arasında imzalanmış Şuşa Bəyannaməsinin də Hərbi Doktrinada əks olunmasının zamanı çatıb. Hərbi Doktrinaya əsasən, Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq sazişlərdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, ölkəmizin ərazisində xarici hərbi bazaların yerləşdirilməsinə yol verilmir. Bununla belə, hərbi-siyasi vəziyyətdə köklü dəyişiklik baş verən hallarda Azərbaycan öz ərazisində xarici hərbi bazaların yerləşdirilməsinə və ya başqa formada xarici hərbi iştiraka müvəqqəti icazə ver-

mək hüququnu özündə saxlayır. Regionda artan təhdidlər, ümumiyyətlə, dünyadakı mövcud hərbi-siyasi qarşıdurmaların artdığı zamanda Şuşa Bəyannaməsinin Hərbi Doktrinada əks olunmasının vacibliyi vurğulanır.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bunları dedi: "Azərbaycanın Hərbi Doktrinasına yenidən baxılmasına ehtiyac olduğunu düşünürəm. Azərbaycan müstəqil xarici və təhlükəsizlik siyasəti yürüdür. Biz qonşularla münasibətləri qarşılıqlı maraqlar əsasında qururuq. Azərbaycanın hərbi doktrinasını qəbul edərkən torpaqlarımız işğal altında idi. İndiki dövrdə bölgədə təhdidlərin xarakteri dəyişib. Bu təhdidlər ciddi analiz edilməli və Azərbaycanın təhlükəsizlik maraqları çərçivəsində hərbi doktrinada yer almalıdır. Bu arada, Azərbaycan Türkiyə ilə strateji ittifaqı dərinləşdirib və bu məqamın hərbi doktrinada xüsusi vurğulanmasına ehtiyac var. Yeni hərbi doktrina Türkiyənin Azərbaycanda hərbi bazalarının yaradılmasını istisna etməməlidir. Şuşa Bəyannaməsinin ana xətti yeni hərbi doktrinada vurğulanmalıdır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra "Qafqaz evi" ideyasını irəli sürüb. Bu ideyanın reallaşmasının bu və ya digər şəkildə hərbi doktrinada yer almasına ehtiyac var. "Qafqaz evi" ideyası bölgədə sülh və əməkdaşlıq üçün zəmin yaradır. Cənubi Qafqaz ölkə-

ləri bir-birləri ilə əlaqələri genişləndirərlərsə, regional layihələrdə rol alarlarsa, bu, bölgəyə olan təhdidləri xeyli dərəcədə azaldacaqdı".

"Təxris Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İB-in sədri Emin Həsənlı isə qeyd etdi ki, hər bir ölkənin hərbi doktrinası onun üçün çox böyük bir sənəddir: "Hərbi doktrina həmin ölkənin təhlükəsizlik sistemi, silahlı qüvvələri, ölkəyə olan təhdidlər, eləcə də düşməni ölkələr bu sənəddə bildirilir. Hansı istiqamətdə təzyiqlər, təhdidlər gözlənilir, qarşıya qoyulan məqsədlər nədən ibarətdir və s. sənəddə yer alır. Azərbaycanın Hərbi Doktrinası, hüquqi bazası var. Nəticədə ölkəmizdə çox güclü ordu yaradıldı. Təhdidlərin istiqaməti doğru müəyyən edilib. Ona görə də, 44 günlük Vətən müharibəsində, bir günlük antiterror əməliyyatımızda Azərbaycan böyük qələbə əldə etdi. Ermənistanda isə vəziyyət tamamilə başqa cürdür. Ermənistan ilk öncə Rusiyadan asılı idi. Rusiya qanunlarını özünə kopya etmişdi. Kreml onların strateji tərəfdaşı idi. İndi bu NATO olacaqsə, Türkiyə açıq düşməni kimi göstərməyəcek. Ermənistan ordu nəyə lazımdır? Azərbaycanla, yaxud Türkiyə, İranla döyüşəcək? Onun hərbi doktrinası nəyi həll edəcək? Dünyada təhdidlər dəyişir. Dünya dəyişir, qanunlar zamana gərir. Hərbi doktrinada bəzi əlavələrin edilməsi təbii. Azərbaycan bütün bu məsələləri dərinlən təhlil edir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Milli Məclisin növbədənənar sessiyası çağırılacaq. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bununla bağlı mayın 21-də xəbər yayılıb. Məlumatla görə, deputatlar arasında imza toplanılmasına başlanılıb.

Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinə əsasən, növbədənənar sessiyasının çağırılması üçün müvafiq qaydada imzalar toplanmalıdır. Parlamentin sədri 42 deputatın tələbi əsasında parlamentin növbədənənar sessiyasını çağırır. Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinə əsasən, yaz sessiyası fevralın 1-də başlanır, mayın 31-dək davam edir. Lakin növbədənənar sessiya çağırılacağı xəbəri parlamentin həmin iclasda özünü buraxacağı barədə dərhal təsəvvürlər və reaksiyalar doğurub. Analitiklər, ayrı-ayrı siyasətçilər hesab edirlər ki, növbədənənar seçkilər təyin olunacağı üçün bu sessiyanın çağırılıb. Çünki deputatlığa seçkilərin noyabra qədər keçirilməsi qaçılmazdır.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov

Növbədənənar sessiyanın fəvqəladə səbəbi yoxmuş

Deputat: “Hər il eyni qaydada bu sessiya keçirilir və bəzi qanun layihələri müzakirə edilir”

yəndələrinin iştirakı ilə görüş təşkil olundu. Hakimiyyətlə siyasi təşkilatlar arasında baş tutan bu toplantı seçki-qabağı dialoq kimi qiymətləndirildi. Ona görə də həm iqtidarla partiyaların görüşü, həm növbədənənar sessiya çağırılması, o cümlədən MSK sədrinin açıqlaması göstərir ki, ölkə parlament seçkilərinə gedir.

yaxud müzakirə edilməsin. Bir sözlə, o halda gerek Milli Məclis funksionallığını itirsin. Diger variant deputatların yığıb parlamenti buraxdığını elan etməsidir. Bu da olub və cəmiyyətdə müsbət qarşılanmayıb. Onu təkrar etmək düzgün olmazdı. Amma bütün hallarda növbədənənar seçki mümkündür və bir variant

şarkən deyib. Millət vəkili müzakirə ediləcək digər məsələlərdən də bəhs edib: “Müəyyən məsələlərin və müvafiq qanun layihələrinin müzakirəsinə, qəbuluna ehtiyac var. Daxil olan əlavə vəsaitlə bağlı dövlət büdcəsinə müəyyən düzəlişlərin edilməsi mümkündür”.

Hüquqşünas Polad Mehdiyevin sözlərinə görə, növbədənənar sessiyaların çağırılması iki qaydada aparılır: “Növbədənənar sessiyaların çağırılmasını ya Azərbaycan Prezidenti tələb etməlidir, ya da Milli Məclisin sədri ən azı 42 deputatın tələbi əsasında çağırmalıdır. Tələb kim tərəfindən qoyulubsa, növbədənənar sessiyanın gündəliyini də o müəyyən edir. Gündəlikdə olan məsələlərə baxıldıqdan sonra sessiyanın işi bitir”. **P.Mehdiyevin fikrincə, növbədənənar sessiya həm açıq, həm qapalı keçirilə bilər:** “İclasın qapalı keçirilməsi üçün ya prezident təklif irəli sürməlidir, ya da ən azı 83 deputat bunu tələb etməlidir”.

Xatırladaq ki, 2020-ci ilin fevralında keçirilən növbədənənar parlament seçkiləri zamanı 4 dairənin - 33 sayılı Xətai birinci, 35 sayılı Xətai üçüncü, 74 sayılı Lənkəran kənd və 80 sayılı İmişli-Beyləqan seçki dairələri üzrə nəticələr ləğv edilib. 116 sayılı Qəbələ seçki dairəsindən deputat Fəttah Heydərov, 10 sayılı Binəqədi seçki dairəsindən deputat Mədr Musayev, 105 sayılı Tovuz seçki dairəsindən deputat Qənirə Paşayeva vəfat edib. 55 sayılı Xaçmaz şəhər seçki dairəsinin deputatı Eldəniz Səlimov həbs olunub. Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə keçmiş deputat 3 il 6 ay müddətinə azadlıq məhrum edilib. 50 sayılı Abşeron-Qobustan seçki dairəsindən deputat Şahin Seyidzadə “İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin İdarə Heyətinin sədri təyin edilib. Ramin Məmmədov isə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsini icra edir. Beləliklə, parlamentdə boşalan deputat yerlərinin sayı 10-a çatıb.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Siyavuş Novruzov müxalifəti yalanda suçladı

“Vaxtilə işğal altında olan Qarabağ insan alverinin mənbəyi idi”. Bu barədə Milli Məclisin son keçirilən iclasında deputat Siyavuş Novruzov bildirib.

“Amma indi Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü təmin edib və bu gün orada genişmiqyaslı tikinti quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu gün dünyada baş verən hadisələr, Rusiya-Ukrayna müharibəsi insan alverinin artmasına səbəb olur və bu da istər-istəməz dolayısı ilə Azərbaycana da təsir göstərir. Hüquq-mühafizə orqanları da bu sahədə mühüm işlər görür. Fevvarələr meydanında camaatın olduğu yerdə şəkil çəkdirir, sonra deyir ki, orada mitinq keçirir. Guya mitinqdə də ona qarşı polis təzyiqi olub. Əllərinə belə şeyləri əsas tutaraq xarici ölkələrdən sığınacaq istəyirlər. Maşın alverçiləri, oğrular və digər işsiz şəxslər bu işlə məşğuldur. Bu da insan alverinin bir yoluudur. Viza alıb, xaricə gedən kimi də başlayırlar söyüşə, təhqirə. Bu kimi məsələlərə ciddi nəzarət olunmalıdır”, - o qeyd edib.

“Seçkilərlə maraqlanmıram”

Seçki qanunvericiliyinə görə, bu ilin noyabr ayının ilk bazar günündə Parlament seçkiləri keçiriləcəkdir. Lakin noyabr ayında Bakıda COP29 keçiriləcək. Məhz bu beynəlxalq tədbirə görə parlament seçkiləri qabağa çəkilib. Bu barədə Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov da açıqlama verib.

Modern.az özünü buraxmış partiyaların sədrlərinin namizəd olub-olmayacağını araşdırır. Bu məqsədlə artıq fəaliyyətini dayandıran Vətəndaş və İnkişaf Partiyasının sədri Əli Əliyevlə əlaqə saxlayıb.

Qeyd edək ki, Vətəndaş və İnkişaf Partiyası 2023-cü ildə fəaliyyətini dayandıraraq. Sayta açıqlamasında Əli Əliyev hazırda səhhiyyə ilə bağlı məsələlərlə məşğul olduğunu bildirdi. “Səhhiyyə ilə bağlı məsələlərlə məşğulam. Şükür Allaha, hazırda ciddi bir şey yoxdur. Səhhiyyə bərpa olunur”. Ə.Əliyev məhz bu səbəbdən parlament seçkilərinin onu hələlik maraqlandırmadığını deyib.

hov ötən həftələrdə anons vermişdi ki, COP29 tədbirləri ilə əlaqədar Milli Məclisə seçkilər önə çəkilib. Sadəcə, konkret tarixi açıqlamamışdı. Qanunvericiliyə əsasən, bu ilin noyabr ayında parlament seçkiləri olmalıdır. Mayın 2-də MSK sədri bildirib ki, artıq parlament seçkilərinə hazırlığa başlamalıdır. Bundan iki həftə sonra növbədənənar sessiyanın çağırılması seçkiyə hazırlıq prosesinin başladığı ehtimallarını yaradır. Hərçənd bəzi müşahidəçilərin fikrincə, hər ilin bu vaxtlarında Milli Məclis analoji sessiya çağırır, yəni formal prosedurdur və bunun seçkilərlə əlaqələndirmək olmaz. Amma Milli Məclisə vaxtından tez seçkilərin olacağı da MSK sədri səviyyəsində təsdiqlənib. Yeri gəlmişkən, belə bir ərəfədə - mayın 16-da siyasi partiyalarla dövlət orqanları arasında konstruktiv əməkdaşlığın qurulması və inkişaf etdirilməsi məqsədilə Prezident Administrasiyası tərəfindən Milli Məclis Aparatının, Mərkəzi Seçki Komissiyasının, Hesablama Palatasının, Ədliyyə və Maliyyə nazirliklərinin, habelə 25 siyasi partiyaların nüma-

Sabiq millət vəkili, hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, əvvəlcə növbədənənar sessiyanın gündəliyi müəyyən olunmalıdır. Onun sözlərinə görə, parlament elan etməlidir ki, niyə növbədənənar sessiya çağırılır: “Əslində yaz sessiyası mayın 31-də bitir. Ona görə hələ vaxt qurtarmayıb. Sadəcə, 1995-ci ildən bəri bir qayda olaraq 42 deputatın imzası toplanır ki, prezidentin göndərdiyi qanun layihələri müzakirə olunsun, təsdiq edilsin. Yəni bunu seçki ilə əlaqələndirmək olmaz, cari müddət davam edir. Çünki bir-iki il istisna, həmişə deputatlardan imza toplanır və növbədənənar sessiya keçirilir və dediyim kimi, prezidentin qanun layihələri müzakirəyə çıxarılır”.

Hüquqşünas qeyd etdi ki, prezidentin parlamenti buraxmaq səlahiyyəti var, amma mürəkkəb prosedurdur: “Onda gerek Milli Məclis fəaliyyət qabiliyyətini itirsin. O deməkdir ki, parlament qanunlar qəbul etməsin, deputatların böyük çoxluğu iclaslara gəlməsin, prezidentin təqdim etdiyi hansısa qanun layihəsinə ya səs verilməsin,

ant fikirleşəcək, konstitusiyada nəzərdə tutulan hansısa maddəyə istinad edəcəklər. Elə bir az əvvəl dediyimiz kimi, deputatların əksəriyyətinin iclasda iştirak etməməsidir və bununla da parlament buraxılır. Məncə, bu məsələlərə iyunun sonunda baxıla bilər”.

Deputat Elman Nəsirov isə Musavat.com-a deyib ki, hər il 42 deputatın imzası ilə növbədənənar sessiya çağırılır və müəyyən qanun layihələri müzakirəyə çıxarılır, daha payız sessiyasına saxlanılır: “Yeni ilk dəfə növbədənənar sessiya çağırılmır. Sadəcə, parlament seçkiləri olacağı xəbəri ortaya çıxıb və MSK sədri Məzahir Pənahov bu haqda açıqlamalar verib deyə mediada bu informasiya müzakirələrə səbəb olub. Bundan siyasi ajiotaj yaratmağa lüzum görmürəm. Bir daha qeyd edirəm ki, hər il eyni qaydada bu sessiya keçirilir və bəzi qanun layihələri müzakirə edilir”.

“Fikrimcə, bu, parlament seçkiləri ilə əlaqədar ola bilər”. Bu sözləri isə Axar.az-a deputat Vahid Əhmədov Milli Məclisin növbədənənar sessiyasının çağırılması haqda danı-

Mayın 21-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Parlament sədri Sahibə Qafarova giriş nitqində aprel-may aylarında Milli Məclisin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı sahəsində görülmüş işlər haqqında məlumat verdi. Bildirdi ki, bu dövrdə Milli Məclis sədrinin iki ölkəyə rəsmi və iki ölkəyə də işgüzar səfərləri həyata keçirilib. Bundan sonra sədr Monteneqro, Özbəkistan, Singapur və İsveçrəyə səfərlərindən danışdı.

S.Qafarova bildirdi ki, Cenevrədə Azərbaycan və Ermənistan parlamentləri sədrlərinin ikinci görüşü də keçirilib: "Görüşdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqlarının aparıldığı şəraitdə iki ölkənin parlamentlərinin sülh prosesinə necə dəstək verə biləcəyi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi davam etdirildi. Hesab edirəm ki, Milli Məclisin nümayəndə heyətlərinin dörd ölkəyə rəsmi və işgüzar səfərləri uğurlu keçdi və bununla əlaqədar nümayəndə heyətlərinin hər bir üzvünə dərin minnətdarlığımı bildirirəm."

Bundan sonra gündəlikdəki məsələlərin müzakirəsinə keçildi. İlk olaraq Azərbaycanın İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə üzrə Milli Koordinatorunun illik məlumatı müzakirəyə çıxarıldı. Məlumatı Azərbaycanın İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə üzrə Milli Koordinatoru, daxili işlər nazirinin birinci müavini, polis general-leytenantı Seyfulla Əzimov təqdim etdi. General-leytenant bildirib ki, insan alverinin beynəlxalq təhlükəsizliyə ciddi təhdid olaraq qalması, dünyanın bir sıra regionlarında baş verən silahlı münaqişələrin coğrafiyasının genişlənməsi, ucuz işçi qüvvəsinə olan tələbatın artması və s. amillər nəzərə alınaraq - bu sahədə kriminogen durum 2023-cü ildə də nəzarətdə saxlanılıb, profilaktik iş, cinayət təqibi, qurbanların müdafiəsi, beynəlxalq əməkdaşlıq, bütövlükdə şəxsiyyətin və cəmiyyətin qanuni mənafələrinin həmin hüquqazidd əməllərdən qorunması Milli Fəaliyyət Planına uyğun davam edib.

Məlumatda vurğulanı ki, Milli Fəaliyyət Planının icrası çərçivəsində erkən nikahların qabaqlanması işi də nəzarətdə saxlanılaraq 293 evliliyin qarşısı alınıb: "Hesabat ilində 17-si (sabit) insan alveri, 4-ü (sabit) ictimai mənəviyyət əleyhinə olan cinayətlərə görə 21 (-2) təqsirləndirilən şəxs yerli axtarışda olmuş, onlardan 9 (sabit) nəfəri saxlanılaraq cinayət təqibi orqanına təqdim edilib. Hazırda İnterpol kanalları ilə beynəlxalq axtarış elan olunmuş 12 (+1) təqsirləndirilən şəxsin ölkəmizə ekstradisiyası üçün tədbirlər görülür".

Komitə sədri Zahid Oruc çıxışında bildirdi ki, 90-cı illərdə bizi beynəlxalq hesabatlarda ön yere çıxarıb ərazilərimiz işğal olunanda ona dəstək verənlər, bu gün

Nazir müavini deputatlara illik məlumatı təqdim etdi

Siyavuş Novruzov xaricdə oturub təhqiramiz çıxışlar edən şəxslərin ekstradisiyası ilə bağlı məsələ qaldırdı

Seyfulla Əzimov

dövlətimizə qarşı informasiya terroru ilə məşğul olanları himayə edən Azərbaycanı 20 faiz natamam görür: "Qoy bizim milli demokratlar bilsinlər ki, İlham Əliyevin ləğv etdiyi Minsk Qrupunu dirçəltməyə hazır olanlar torpaqlarımıza yalnız binoklla baxırlar".

Deputat, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini Qüdrət Həsənzadə Milli Koordinatorun 2023-cü ildə Azərbaycan Respublikasında insan alverinə qarşı mübarizəyə dair məlumatının müzakirəsi ilə bağlı bildirdi ki, bir çox hallarda insan alveri də korupsiya cinayətlərindən doğur: "Bu cinayətlər cəmiyyətin əsasını dağıdır və digər cinayətlərə də yol açır. Gender bərabərliyi haqqında qanunda da var ki, Milli Məclisə məlumat təqdim edir. Ona görə də hesab edirəm ki, bunların ha-

mısı qanunlardan çıxarılmalıdır. Buna ehtiyac yoxdur. Sadəcə, müvafiq nazirliklər uyğun komitələrdə işgüzar müzakirələr keçirməlidir və orada problemlər müzakirə olunmalıdır. Əgər ehtiyac olarsa, müvafiq komitə hansısa məsələni plenar iclasa çıxara bilər". Q.Həsənzadə bildirdi ki, Azərbaycanda polis sabitliyin qorunmasında müstəsna rol oynayır, cinayətkarlığa qarşı mübarizə aparılır, amma onların əmək haqqı çox azdır, baxmayaraq ki, onlar öz razılıqlarını ifadə edirlər: "Hesab edirəm ki, bir çox problemlər ondan qaynaqlanır ki, bizdə polis nəfərlərinin təhsil səviyyəsi aşağıdır. Hərbiyə olduğu kimi, polis üçün də polis kollecləri yaradılmalıdır, orada iki illik tədris keçirilməlidir. Onlar orada fiziki hazırlıq keçməlidir, testlər ora qəbul olmalıdırlar ki, onların qavraması olsun. Məsələn üçün, deyilə bilər ki, polis nəfəri işə götürüldəndən sonra

hazırlıq kurslarına göndərilir. Amma onun qavraması aşağıdır, onlar mənimsəyə bilməyəcəklər. Nə öz hüquq və vəzifələrini öyrənmə biləcəklər, nə də vətəndaşların. Ona görə də hesab edirəm ki, müvafiq komitədə bu istiqamətdə dincilmə keçilsə, yaxşı olar".

Deputat Etibar Əliyev qeyd etdi ki, İnsan alverinə qarşı mübarizə üzrə Milli Koordinatorun illik məlumatı struktur baxımından mükəmməldir və geniş məlumatlarla zəngindir: "Hörmətli Seyfulla müəllim (Əzimov - red.) bu vacib məsələni qeyd etdi, lakin bu uğuru təkrarlamağı özümə borc bildim. Məlumatda mühüm məqamlardan biri insan alveri qurbanlarının respublikanın şəhər və rayonları üzrə bölgüsündə sərhəd rayonlarımızda belə qurbanların olmamasıdır. Bu, bir mənalı şəkildə həm də apanlan maarifçilik işlərinin səmərəliliyindən xəbər verir". Deputat bildirdi ki, orta məktəblərdə və kollec-

lərdə çoxsaylı maarifçilik tədbirlərinin, açıq dərslərin, dəyirmi masaların keçirilməsi xüsusilə böyük əhəmiyyət kəsb edir: "Təhsil müəssisələrində dərslərə davamiyyətin yüksəldilməsi şübhəsiz ki, problemlərin aradan qaldırılmasının əsas göstəricilərindən biridir. Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin vətəndaş müraciətləri əsasında apardığı yoxlamalar zamanı 512 şəxsin əmək müqaviləsi olmadan işləməsi faktı aşkarlanaraq işəgötürənlərin ümumilikdə 2 374 400 manat məbləğində cərimələnməsi mühüm fəaliyyət kimi qeyd olunmalıdır. Bu istiqamət ötən illərdəki məruzələrdə qaldırdığımız əsas məsələlərdən biri olub. Bütün bunlarla yanaşı, insan alveri və qanunsuz miqrasiyalarla bağlı uğur hekayələri də mövcuddur. Məsələn, məlumat ili ərəfəsində Asiya ölkələrinin vətəndaşı olan ümumilikdə 12 nəfərin saxlanılması faktını deyə bilərəm. Həmin əcnəbilər öz həmvətənləri tərəfindən pul müqabilində guya ölkəmizdən tranzit kimi istifadə olunmaqla qeyri-qanun yollarla Avropa ölkələrinə keçidin təmin ediləcəyi vədi ilə dələduzluğa məruz qalmaları müəyyən edilib. Qanunsuz miqrasiya insan alverinə yol açan amildir. Əlbəttə ki, bütün bunlar sosial şəbəkələr üzərindən edilib".

Komitə sədri Siyavuş Novruzov əvvəlcə spiker Sahibə Qafarovanın rəhbərliyi ilə Milli Məclisin nümayəndə heyətinin xarici səfərlərinin əhəmiyyətindən bəhs etdi. Həmin xanım sədrin deputatların qaldırdığı məsələlərə çox diqqətlə yanaşdığını xüsusi vurğuladı və deputatların kompüterlərinin yenilənməsi

nə görə spikerə minnətdarlığını bildirib.

Daha sonra komitə sədri Milli Koordinatorun illik məlumatına müsbət münasibətini ifadə etdi: "Bu gün daxili işlər orqanları hörmətli Vilayət müəllimin rəhbərliyi ilə çox böyük işlər aparılır. Qarşıdan COP29 gəlir, bu mənada gərgin iş fəaliyyəti gözləyir, biz də gərək daxili işlər orqanlarına təhlükəsizliyimizi daha yüksək səviyyədə təmin etmələri üçün dəstəyimizi əsirgəməyək. İnsan alverindən danışan komitə sədri qeyd etdi ki, Azərbaycanda insan alverinin xüsusi bir forması var, buna qarşı da ciddi mübarizə aparmalıyıq, bu da siyasi alverdir. İstər Milli Şura rəhbərliyi, istər xaricdə oturan bloggerlər, digər şəxslər gəlir əldə edirlər. Heç

bir siyasi fəaliyyəti olmayan şəxslərə arayıb satanlara, həmin şəxslərin xarici ölkələrdə status almasına çalışırlar da araşdırılmalı və cəzalandırılmalıdır. Birisi gəlib Fəvvarələr meydanında bir şəkil çəkdirir, sonradan o şəkli yayır ki, guya bu mitinq təşkil etmək istəyirmiş, təzyiqlərə məruz qalıb. Bununla da xaricdə status almağa çalışır, təhqirlər yayır. Hamısı maşın alverçiləri, ali təhsil almamışlar, oğrular yığışıblar ora, Azərbaycana qarşı fəaliyyət göstərirlər".

S.Novruzov Milli Koordinatora xitabən bildirdi ki, xaricdə oturub təhqiramiz çıxışlar edən şəxslərin də ekstradisiyası ilə ciddi məşğul olmaq lazımdır.

Müzakirələrdən sonra Milli Koordinatorun məlumatı qəbul edildi. Daha sonra gündəlikdəki digər məsələlər də müzakirəyə çıxarılaraq təsdiqləndi.

İclasın sonunda Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova bildirdi ki, İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Rəisi, xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian və digər müşayiət edən şəxslər helikopter qəzasında həlak olublar: "Bu faciə ilə əlaqədar biz dəstə və qarşı İran xalqının kədərinə şərik oluruq və həlak olanlara Allahdan rəhmət, onların yaxınlarına və bütün İran xalqına səbir diləyirik". Spikerin təklifi ilə iclasda qəza nəticəsində həlak olanların xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Prezident İlham Əliyev ATƏT-in Minsk Qrupunun və onun bəzi təsisatlarının ləğvinin vaxtının gəlib çatdığını bu ilin fevralında sözügedən təşkilatın baş katibi xanım Şmidlə Münxendəki görüşündə demişdi. Minsk Qrupuna həmsədrlik edənlərin və ümumiyyətlə, ATƏT-i təsiri altında saxlayan böyük güclərin sözügedən təsisatların ləğv olunmasını qətiyyətlə istəmədiklərini bilə-bilə dövlət başçısı bu məsələni ikinci dəfə bugünlərdə Bakıda səfərdə olan ATƏT sədri ilə görüşdə də dedi. Son olaraq Xudafərinədəki açıqlışda da dövlət başçısı Azərbaycanın bu tələbini yenidən təzələdi. "Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış əraziləri 30 ilə yaxın Ermənistanın işğal altında idi. Bax, burada - bu yaxınlıqda yerləşən ərazilər işğal altında idi. Torpaqlarımızın təxminən 20 faizi zəbt edilmişdi, oradan Azərbaycan əhalisi çıxarılmışdı, bizə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdı, bir milyon azərbaycanlı evsiz-eşiksiz qalmışdı. Uzun illər bu məsələ ilə məşğul olan ATƏT-in Minsk Qrupu və onun həmsədrliyi məsələni həll etmək üçün yox, məsələni dondurmaq üçün çalışırdılar. 28 il ərzində fəaliyyət göstərən, əslində fəaliyyətsiz olan Minsk Qrupunun tamamilə ləğv edilməsi Azərbaycanın haqlı tələbidir. Onlar 28 il ərzində məsələni həll etməyə yox, yenə də deyirəm, dondurmağa səy göstəriblər", - deyərək dövlət başçısı bildirib.

Yada salaq ki, 1992-ci ildə Azərbaycanla Ermənistan o zaman ATƏM adlandırılan ATƏT-ə üzv qəbul edilərkən iki ölkə arasında konfliktin

Minsk Qrupunun ləğvi tələbi yeniləndi

Heç bir fəaliyyəti olmayan mənasız qurumun buraxılmasını əngəlləyən Fransadır

aradan qaldırılması üçün Minskə konfrans keçirmək qərara alındı. Lakin həmin qərarın ardınca Ermənistan Azərbaycanın digər ərazilərini də işğal etməyə başladığına görə konfrans baş tutmadı. O zamandan bəri də həmin qrupa üzv olan dövlətlər heç zaman bir yere yığılmayıb. Sadəcə olaraq, Minsk Qrupuna həmsədrlik edənlərin mandatı təsdiqlənib. Azərbaycan öz gücünə münasibəni həll etdiyi üçün ATƏT təsisatlarının uzun illər heç bir nəticə verməyən fəaliyyətinə də ehtiyac yoxdur. Ermənistanın sülh danışıqlarına həm-

sədrliyi cəlb etmək cəhdləri alınmadı.

O səbəbdən ATƏT Minsk Qrupunun və ona bağlı qurumların ləğvi haqda mümkün qədər tez qərar verməlidir. Çünki nə problem var, nə də onunla məşğul olmağa ehtiyac... Bəs ATƏT niyə qərar verməyə tələsmir?

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mayın 14-də ATƏT-in fəaliyyətə olan sədri, Maltanın xarici işlər naziri İlan Borqunu qəbul edərkən Minsk Qrupunun və onunla əlaqədar olan bütün təsisatların ləğv edilməsinin

zəruri olduğu fikrini bir daha ona xatırladı: "İlham Əliyev ATƏT sədri ilə əvvəlki görüşündə də Minsk Qrupunun tarixə qovuşduğu söyləmişdi. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü və Qarabağ üzərində suverenliyini bərpa edib. Ermənistan mövcud realıqlı qəbul edib. Belə olan halda keçmişdə Qarabağ probleminin həlli məqsədilə yaradılan və nəticə əldə etməyən Minsk Qrupunun özünü buraxdığı barədə açıqlamanın niyə rəsmən verilmədiyi suallar yaradır. Minsk Qrupunun keçmiş həmsədrliyi olan Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov 24

iyun 2022-ci ildə azərbaycanlı həmkarı Ceyhun Bayramovla görüşündə "Minsk Qrupu fəaliyyətini dayandırır" açıqlamasını vermişdi. Minsk Qrupunun digər həmsədri olan ABŞ da Minsk Qrupuna ehtiyac görmür. ABŞ dövlət katibinin Qafqaz üzrə müşaviri Filip Riker 2022-ci ilin noyabrın 17-də verdiyi açıqlamada, faktiki Lavrovun sözlərini bu şəkildə təkrarlayıb: "Minsk Qrupu mexanizmi işləmir. Vəşinqton Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh quruculuğuna dəstək verir". Beləliklə, Minsk Qrupunun 3 həmsədriindən ikisi bu təşkilatın fəaliyyətinə ehtiyac duymadığını bildirib. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan da mövcud realıqları qəbul edərək Minsk Qrupunun adını heç yerdə çəkmir. Buna baxmayaraq, qrupun üçüncü həmsədri Fransa bu mövzuda mövqeyini bildirməyib. Bunun səbəbi də məlumdur. Paris erməni separatizminin Azərbaycan ərazisinə qaydışının mümkün olmadığı fikrindən imtina etmək istəmir. Minsk Qrupu Fransanın Cənubi Qafqazda "varlığını" təmin edən yeganə format idi. Ona görə də bu formatdan imtina etmir. Minsk Qrupunun yaradılması barədə ATƏT sədri qərar verməlidir. Ya da Minsk Qrupu özü bir

araya gəlib qərar verməlidir. Minsk Qrupunun buraxılması - nı əngəlləyən dövlət Fransadır".

Politoloq qeyd etdi ki, Minsk Qrupunun fəaliyyətini davam etdirməyin məntiqi qalmayıb. ATƏT rəhbərliyi bu məsələni uzatmamalıdır. Digər tərəfdən, Ukrayna müharibəsi fonunda ABŞ və Fransanın digər həmsədr Rusiya ilə dialoqunu davam etdirməsi mümkün deyil: "Minsk Qrupu məsələsində tək qalan Fransa ATƏT-ə "Minsk Qrupu qalmalıdır" siyasətini diktə edə bilməz. ATƏT-in hazırkı sədri mövcud realıqları qəbul edib Minsk Qrupunu buraxa bilər. ATƏT sədri İrəvanda ki mətbuat konfransında erməni jurnalistin "ATƏT Qarabağ məsələsini bağladı? ATƏT geri dönüşü necə təsəvvür edir" sualına belə cavab verib: "ATƏT özünün iştirak etmədiyi prosesə daxil ola bilməz və iki ölkənin mövqeyinə hörmətlə yanaşır". Əslində bu cavab ondan xəbər verir ki, ATƏT sədri də Minsk Qrupuna ehtiyac olmadığına işarə edib, sadəcə, bunu rəsmiləşdirmək lazımdır. Fransa Minsk Qrupunun Ermənistan-Azərbaycan sülh danışıqlarında vasitəçiliyinə nail olmağa çalışır".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ukraynalı general cəbhədəki vəziyyəti şərh etdi

İqor Romanenko: "Rusiyanın yaxın iki il döyüşmək imkanı var, təmas xəttimizdə hərbi çatışmır"

Ukrayna Silahlı Qüvvələri Baş Qərargah rəisinin keçmiş müavini, general-leytenant İqor Romanenko Ukraynanın Obozrevatel.com saytına verdiyi müsahibəsində bir çox məsələlərə aydınlıq gətirməklə yanaşı, cəbhədəki mövcud vəziyyəti şərh edib.

Həmin müsahibəni Azpolitika.info-ya istinadən təqdim edirik:

- **NATO Hərbi Komitəsinin rəhbəri, admiral Rob Bauer bildirib ki, Ukraynaya göstərilən hərbi yardımlar Rusiyanın təcavüzünün qarşısını mütləq şəkildə almayacaq, çünki işğalçılar heç bir hədəflərinə çatmayıblar və buna görə də müharibəni davam etdirəcəklər. Siz bu iddia ilə razısınızmı?**

- İndiki məqamda Rusiyada hesab edirlər ki, onlar Ukraynada hərbi-siyasi məqsədlərinə nail olmayıblar. Prinsipcə, onlar bizim kapitulyasiyamızla yekunlaşacaq danışıqlar prosesinə, yəni işğal etdikləri əraziləri özlərinə saxlamaq şərtlə sülhə razıdırlar. Hazırda müttəfiqlərimizin bizə köməyinə və həmçinin də Hərbi Sənaye Kompleksimizin potensialını artırmağımıza baxmayaraq, bunlar birmənalı olaraq Rusiyanı dayandırmır. Niyə? Çünki bizə edilən yardımın intensivliyi və həcmi, eləcə də öz istehsalımız kifayət səviyyədə deyil.

Bundan başqa, Ukraynanın daxilindəki problemlər axıra kimi həll olunmayıb, xüsusən də səfərbərlik məsələ-

si. Cəbhədəki təmas xəttində döyüşlər aparən dəstələrdəki hərbi sayı çatışmır, hələ biz ehtiyat qüvvədən danışmırıq. Yəni bizdə bu vəziyyətin dəyişməsi üçün silahlanma və şəxsi heyət arasındakı kəmiyyət parametrlərinə riayət olunmayıb. Həm də ki, düşmən öz məqsədinə çatmayıb, ona görə də müharibə davam edir.

- **Prezident Zelenski bəyan edib ki, bizim ölkənin qərbində yerləşən qaz infrastrukturunu Rusiyanın yeni hədəfi ola bilər. Düşmənin imkan və vasitələrini nəzərə alsaq, bu təhlükə nə dərəcədə böyükdür?**

- Düşmənin raket silahları və hava hücumları vasitələri uzaqdakı obyektlərə qədər gedib çıta bilər. O ki qaldı "Kinjal", "İskander M" ballistik raketlərinə, onlar qaz anbarlarında qazın saxlanması təmin edən infrastrukturunu həvə edə bilərlər.

Bizim müttəfiq ölkələr üçün qaz ehtiyatlarının bir hissəsini saxlamaq öhdəliyimiz var. Ona görə də Rusiya bizim enerji təminatını dağıdır, su və istilik stansiyalarına zərbələr vurur və çalışır ki, qaz təchizə-

tını və qaz anbarlarını məhv etsin. Bunu etmək üçün onların vasitələri var. İndi söhbət buna qarşı nə edə biləcəyimizdən, bizim raket əleyhinə hansı sistemlərə malik olacağımızdan gedir. Hələlik bu məsələdə vəziyyət çox mürəkkəbdir. Əlimizdəki vasitələr qətiyyətlə kifayət deyil.

- **Söhbət ölkəmizin qərbində yerləşən obyektlərdən getdiyi üçün Polşa və digər müttəfiqlərimiz bizim raket hücumlarından aktiv qorunmağımıza yardımçı ola bilərmi?**

- Onlar yalnız Ukrayna səmasının qorunmasında maraqlıdırlar və bundan başqa, Rusiya raketləri Polşa, Rumiya, həmçinin Moldova ərazisinə düşüb. Hətta Rusiyanın

bu hücumları nəticəsində Polşada insanlar ölüb. Bu səbəbdən də polşalılar buna adekvat cavab verməyə hazır idilər, amma amerikalılar onlara bunu etməyə imkan vermişlər. NATO-nun Vaşinqton sammitində (9-11 iyulda keçiriləcək) bu məsələyə baxılması təxirə salınacaq. ABŞ istəyir ki, NATO-nun bütün üzv ölkələri gərginliyin artırılmaması ilə bağlı sənəd imzalasınlar. Ona görə də NATO vasitələrinin Ukrayna ərazisinə qoruyacağına qərar verilməsi ehtimalı azdır.

Hərçənd ki, Rusiya tərəfindən gərginlik davam edir. Səbəb isə buna göz yumulmasıdır və biz də müvafiq nəticələrlə qarşılaşırıq. Məsələn, Rusiya Belarusda nüvə silahı yerləşdirdi və gördü ki, buna

adekvat reaksiya verən yoxdur. Ona görə bu istiqamətdə daha da irəliyə getməyə başladılar. İndi nüvə təlimi keçirəcəklər.

Putin havaya sınaq şarı buraxır, sonra bizim müttəfiqlərimizin reaksiyasına baxır və görür ki, aydın və konkret reaksiya yoxdur. Bundan sonra başlayır öz məqsədinə nail olmaq üçün təzyiqi gücləndirməyə.

Entoni Blinken Kiyevə səfəri zamanı deyib ki, Rusiya ərazisindəki hərbi obyektlərin vurulması arzuolunan deyil. Yeni məntiq belədir ki, Rusiya öz ərazisindəki vasitələrlə Ukraynaya zərbələr endirəcək, amma onlara cavab verilməsi arzu edilmir, deyirlər ki, tək gərginlik olmasın. Bax, bizim

müttəfiqimizin mövqeyi bundan ibarətdir.

- **Aktiv döyüşlər demək olar ki, bütün cəbhə xətti boyunca gedir. Necə hesab edirsiniz, bu gün işğalçı ordunun əsas zərbə istiqamətini müəyyənləşdirmək olarmı?**

- Bizim kəşfiyyat lokal səviyyəli zərbələri proqnozlaşdırır. Onların sözlərinə görə, bu, Xarkov və Sumı vilayətləridir. Döyüşlərin Sumı istiqamətindən başlaması təhlükəsi var. Rusiya ordusunun Donetsk və Luqansk vilayətlərinin administrativ sərhədləri çərçivəsində bütövlüklə zəbt etməsi və eyni zamanda da Xarkov və Sumı istiqamətlərində döyüşməsi üçün lazımi güc və vasitələri çatışmır.

Ancaq onlar öz resursları və ehtiyatlarının artırılması üzərində ciddi işləyirlər. Ruslar 150 min əsgər toplamağı planlayırlar. Bundan əlavə, onlar köhnə zirehli texnikanı bərpa edirlər və həmçinin də ayda 30 ədəd müasir "T-90" tankı buraxırlar. Beləliklə, yaxın iki il ərzində Rusiyanın döyüşmək imkanı var. Ona görə də Ruslar resurslarını və ehtiyat qüvvələrini artırır. Zamanla bağlı strateji faktor da qüvvəyə minir. Beləliklə, ya onlar may ayının sonuna, iyunun əvvəlinə kimi bütün resurslarını toparlayıb hücum əməliyyatının ikinci mərhələsinə başlayacaqlar, ya da biz Qərbdən gələn silah və texnikanın köməyi ilə səfərbərlik imkanlarımızı yaxşılaşdırmaqla rusların hücum planlarını məhv edəcək müdafiə sistemləri quracağıq.

□ **Vağif NƏSİBOV**

“Kanal13” rəhbərinin həbs müddəti daha 1 ay uzadıldı

Əziz Orucov

Məhkəmə “Kanal13” internet televiziyasının rəhbəri Əziz Orucov barədə qərar verib. Bakı Şəhəri Səbəyel Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə onun həbs müddəti bir ay uzadılıb.

Qeyd edək ki, o, ötən il noyabrın 27-də saxlanılıb.

Ə.Orucova qarşı Cinayət Məcəlləsinin 188.2-ci (Qanunla müəyyən edilmiş mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququ olmadan torpaq sahəsi üzərində özbaşına tikinti) maddəsi ilə cinayət işi açılıb və şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

Ötən il noyabrın 28-də Səbəyel Rayon Məhkəməsində keçirilən prosesdə Ə.Orucov barəsində üç ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2-ci (qaçaqmalçılıq-qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə yeni ittiham irəli sürülüb.

Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqallaşdırılmasına görə 20 min cərimə

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) iki bank olmayan kredit təşkilatı - “Finca Azerbaijan” və “PSG Finance”-a maliyyə qanunlarını pozduqlarına görə cərimələr tətbiq etməklə qeyri-qanuni maliyyə ilə bağlı qanunların icrası istiqamətində mühüm addımlar atıb. Bu hərəkət Mərkəzi Bankın ölkədə çirkli pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizədə davamlı öhdəliyini vurğulayır.

“Finca Azerbaijan” cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın yuyulmasının və terrorizmin maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınmasına yönəlmiş qanunları pozmaqda təqsirli bilinib. Azərbaycan Mərkəzi Bankının apardığı hərtərəfli audit nəticəsində çoxsaylı qanun pozuntuları aşkarlanıb və nəticədə Nəsimi məhkəməsi 20 min manat cərimə kəsib. Bundan başqa, qurumun yüksək rütbəli əməkdaşı şəxsən 2000 manat cərimə olunub.

Digər tərəfdən, “PSG Finance” da analoji pozuntulara görə daha sərt sanksiyalarla üzləşib və Xətai məhkəməsi 100 min manat cərimə kəsib.

□ “TURAN”

Qubad İbadoğlunun ayağına taxılan qolbaq açıldı

Qubad İbadoğlunun istintaq müddəti uzadılıb.

Bu barədə Qubad İbadoğlunun qardaşı Qalib Toğrul məlumat paylaşıb.

İstintaq orqanı tərəfindən onun barəsində seçilmiş ev dustaqlığı qətimkan

tədbiri başqa yerə getməməklə bağlı qətimkan tədbiri ilə əvəz olunub.

Onun ayağına taxılan elektron qolbaq açılıb.

Həmçinin istintaq orqanı tərəfindən istintaq müddəti daha 3 ay uzadılıb.

Qeyd edək ki, Qubad İbadoğlu ötən ilin iyul ayında həbs edilib. O, ilk olaraq Cinayət Məcəlləsinin 204.3.1 (saxta pul və ya qiymətli kağızlar hazırlama, əldə etmə və ya satma müştəşəkil dəstə tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib. Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə onun barəsində 3 ay 26 gün müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 167-3.1-ci (dini ekstremist materialları hazırlama, saxlama və ya yayma) maddəsi ilə yeni ittiham irəli sürülüb. Bu il aprelin 22-də Nərimanov Rayon Məhkəməsində keçirilən prosesdə Q.İbadoğlu ev dustaqlığına buraxılıb.

Müdafiə Nazirliyinin mənimləməyə görə tutulmuş Maliyyə və Büdcə İdarəsinin sabiq rəisi general-mayor Nizami Məmmədov, Hərbi Hava Qüvvələrinin Maliyyə Xidmətinin sabiq rəisi polkovnik Cəlal Kazımov, Quru Qoşunların Maliyyə İdarəsinin rəisi Bayram Bayramov və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Maliyyə Xidmətinin sabiq rəisi Vüsal Əlizadənin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir.

Son prosesdə şahid Rəhim Laçınova ibtidai istintaqda verdiyi ifadəsi xatırladıqdan sonra Nəcməddin Sadıkovun adını çəkməsinə belə aydınlıq gətirib: “Mən tender komissiyasının 5 üzvündən biri olmuşam. Mənə heç bir məbləğ verilmirdi, ƏDV-dən kənar görülmə işlərin 15 faizi Nəcməddin Sadıkovla, 3 faizi isə Maliyyə İdarəsinə verildi. Ancaq mən görməmişəm ki, Fikrət Mirzəyev aparıb Maliyyə İdarəsinə pul versin, ancaq deyirdi verirəm. Onun ifadəsi əsasında da məndə ibtidai istintaqda ifadə vermişəm”.

Daha sonra general Nizami Məmmədovun “Maliyyəyə gedəndə bilirdiniz ki, hansı firmaya nə qədər pul köçürürük” sualına şahid belə cavab verib: “Yox, mən sənədləri görmürdüm. Amma müqavilənin qiymətini görürdük. Şirkətlər müqavilələri Fikrət müəllim olmayanda mənə verirdilər. Ümumi köçən məbləğin 3 faizini Maliyyə İdarəsinə verirdik”.

Nizami Məmmədovun vəkili Rəşad Mirmehdizadənin “3 faizi maliyyələşməyə nəyə görə verirdiniz” sualına şahid belə cavab verib: “İbtidai istintaq Nizami müəllim tutulandan sonra bizdən ümumi hesabatı istəmişdi. Müstəntiq hesabatı baxıb bizə suallar verirdi, biz də təsdiq edirdik. Fikrət Mirzəyevin ifadəsi həmin hesabatı uyğun yazılıb. Mən də onların dediklərinin düz olduğunu görüb təsdiq edərək ifadə vermişəm”.

Daha sonra Rəhim Laçınov təmir bölməsində 2016-cı ildən işlədiyini deyib. Qeyd edib ki, 2017-ci ilin iyul ayından köçürülən pulların 18 faizi ona çatdırılıb: “Həmin məbləğin 15 faizi Nəcməddin Sadıkovla, 3 faizi isə Maliyyə və Büdcə İdarəsinə göndərilib. Bütün bunları da Fikrət Mirzəyevin deməyinə əsasən yazmışam. Ancaq dəqiq bilmirdim ki, Fikrət müəllim həmin 3 faizi Maliyyə və Büdcə İdarəsinə çatdırıb və yaxud çatdırma-

Nəcməddin Sadıkov bu dəfə məhkəməyə gətirilə bilər

Hüquqşünas bildirib ki, həbsdəkilərin generalla bağlı səsləndirdiyi ittihamlar mütləq araşdırılmalıdır

yıb”.

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”-a deyib ki, Nəcməddin Sadıkovun adı bu günə qədər xeyli cinayət tərkibli əməllərdə çəkilib: “Məhkəmədə maliyyə yeyintilərinə söhbət açılır və Nəcməddin Sadıkovun adı həmin maliyyənin 15 faizini ələ keçirən şəxs kimi hallanır, yəqin ki, istintaq orqanı bu istiqamətdə də müvafiq addımlar atacaq. Nəcməddin Sadıkovun barəsində gec-tez ölçü götürüləcək”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, hərbi ekspert, ehtiyatda olan zabıt Elçin Axundzadənin Nəcməddin Sadıkovla bağlı mətbuatdakı çıxışı faktiki olaraq sabiq Baş Qərargah rəisinin kimliyini ortaya qoyur. Elçin Axundzadə hələ 2020-ci ilin dekabrında Sadıkovun cinayətkar fəaliyyətini ifşa edən fikirlərlə çıxış etmişdi.

Elçin Axundzadənin

fikirlərindən sitat: “Mən bu qurumun ən korrupsiyalaşmış, rüşvətin inkişaf etdiyi, yeyintiyə yol verilən qurum olduğunu deyirdim. Çox azərbaycanlı zabıt və generallar ordumuzdan şər və böhtanla uzaqlaşdırılıb. Onların böyük əksəriyyəti xalqına xidmət edən, əsgərinə qayğı göstərən milli ruhlu zabıtlar olub. Bütün bunlarda Nəcməddin Sadıkovun böyük rolu oldu”.

Elçin Axundzadə bildirib ki, Müdafiə Nazirliyinin aldığı keyfiyyətsiz silahlar, ordudan incidilərək uzaqlaşdırılan generallar, hərbi hissələrdəki yeyinti və mənimləmə faktları mütləq şəkildə yoxlanılmalıdır: “Nəcməddin Sadıkovun adı hələ 2016-cı ilin aprel döyüşlərində hərbiçilərimiz tərəfindən nifrətlə çəkilməyə başladı. Çünki zabıt və komandirləri yalan yerə ittiham edərək həddən artıq incitdi, həbs etdirdi. Dövlət başçısı-

nın qarşısına Nəcməddin Sadıkov tərəfindən tərtib edilib qoyulmuş planda Ağdam və Ağdərə rayonlarına hücum planı var idi. Məhz bu plan çoxlu sayda əsgər ölümləri və məğlubiyyətlə nəticələnə bilirdi ki, ordu da, xalq da ruhdan düşsün, Qarabağı azad etmək planlarından əl çəksin. Ali Baş Komandan bu planı görüb onu “qəsd” adlandırmışdı. Bəs bu planı dövlət başçısının qarşısına qoyan Nəcməddin Sadıkov nə planlayırdı? Sadıkovun növbəti hədəfi elit bölmələr və Hikmət Mirzəyev idi. Lakin Ali Baş Komandan hərbi məsələlər üzrə müşaviri Mirzəyevi qorudu və bu generalımızın qələbəmizdə böyük payı var”.

Bundan başqa, Elçin Axundzadə “Nə qədər ki, Müdafiə Nazirliyindən Ramiz Mehdiyevin yerləşdirdiyi kadrlar uzaqlaşdırılıb, belə narazılıqlar davam edəcək. Bu narazılıqlar da məhz ölkə başçısının görüldüyü işlərə kölgə salmaq üçün planlaşdırılır”, - deyərək bildirmişdi.

Natiq Ələsgərov isə bildirib ki, Nəcməddin Sadıkovun həbsi üçün kifayət qədər ciddi məlumatlar, faktlar var. Yetər ki, onunla bağlı siyasi qərar verilsin, qalan məsələlər qısa müddətdə həllini tapa bilər.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Ötən il Azərbaycanda 73 816 abort qeydə alınıb. Bu, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin 2023-cü il üzrə məlumatında öz əksini tapıb.

Sənəddə qeyd olunub ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən ötən il üzrə doğumu qeydə alınmış 112 620 nəfərdən 59 814-ü oğlan, 52 806-sı isə qızıdır. Cinslər arasındakı fərq 7 008 nəfərdir. Cins nisbəti hər 100 qıza 113 oğlan təşkil edir. 2022-ci il üzrə doğumu qeydə alınmış 122 846 nəfərdən 64 940-ı oğlan, 57 906-sı isə qızıdır. Cinslər arasındakı fərq 7 034 nəfər olub. Cins nisbəti hər 100 qıza 112 oğlan təşkil edib.

2022-ci ilə müqayisədə keçən il cinslər arasındakı fərq azalıb, 7 034-dən 7008-ə düşüb.

Dünyada ən aktual problemlərdən olan abortlara münasibət müxtəlifdir. Bir qrup insanlar buna ailənin öz şəxsi qərarı olaraq hörmətlə yanaşdıqlarını bildirirlər. Digər qisim insanlar abortun tibbi və psixoloji cəhətdən zərərli oldu-

səriyyət 13-cü həftəyə qədər olan hamiləlikləri sonlandırmağın qanunla qadağa olmadığını əsas götürərək bu prosedura razılıq verir. Deməli, selektiv abortların qarşısını almaq, ümumilikdə abort statistikasını azaltmaq üçün qanundakı müvafiq maddəyə yenidən baxılmalıdır. Abort artıq sadəcə bir ailənin seçimi deyil, bu, ölkənin demografik vəziyyətinə təsir edən bir halıdır.

Onu da xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda selektiv abortlar daha çox narahatlıq doğurur. Selektiv abort - dölün və ya körpənin təxmin edilən cinsinə görə hamiləliyin süni olaraq pozulmasıdır. Yeni ər və ya arvad qız övladının olmasını istəmir, müayinə zamanı ana bətnindəki dölün cinsinin qız olması güman etdikləri üçün heç bir tibbi və ya sosial göstəriş olmadan hamiləliyi sonlandırır. Bu, cinsə görə abort, yəni selektiv abort hesab edilir. Çin, Kosovo, Nepal və Vyetnamda cinsin seçmə abortunu qadağan edən qanunlar var. Çində cinsiyətə görə abort qanunsuzdur, lakin doğuşdan əvvəl cinsi müəyyən

Ölkəmizdə abortla bağlı SOS -

qanunla qadağan olunmasa...

Həkimlər hesab edir ki, son dövrlər qadınlarda onkoloji xəstəliklərin sayının çoxalmasına səbəb də abortlardır

və qəbul edildəndən sonra icrasına nəzarət edilməsidir. Bəzən qanunlar olur, icrasına nəzarət olunmur. Qanunun icra mexanizmi necədir, buna diqqət etmək lazımdır. Ola bilər, parlamentdə qanunvericiliyə düzəlişlər edilsin, sərt bir cəza mexanizmi nəzərdə tutulsun, amma sonra icra olunmasın. Həkimlər bunu görməzdən gəlsin, və sairə. İkinci isə insanlar arasında təbliğat aparılmalıdır. İnsanlara bunun cəna-yət olduğu aşılmalıdır. Dinimiz də abortu qadağan edir,

hüquq müdafiəçisi Sahib Məmmədov isə qeyd edir ki, Azərbaycanda 1950-ci illərdən başlayaraq əhalinin doğum səviyyəsinin aşağı düşməsi müşahidə olunur: "Bir qadına düşən uşaqların sayı ötən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində 6 nəfərə yaxın (5.0748) olub. 2024-cü ildə bu göstərici 2 nəfərdən daha aşağıdır (1.6467) son 62 ildə azalma ümumilikdə 67.55% təşkil edir. Fikrimcə, bunun səbəbləri içərisində selektiv abort ciddi rol oynamaqdadır və yaxın gə-

Bu xəstəxanalara direktor təyin olundu

Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutuna və Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinə direktor təyinatları olub.

Səhiyyə Nazirliyi xəbər verir ki, nazir Teymur Musayevin müvafiq əmrinə əsasən Rüstəm Rəşidoviç Talışinskiy Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutunun Baş direktoru vəzifəsinə təyin edilib.

Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin Müşahidə Şurasının qərarı ilə Sərdar Əjdər oğlu Əsədov mərkəzin icraçı direktoru vəzifəsinə təyin edilib.

Bakıda yayılan yeni infeksiya

Son günlər qızdırmadan ölənlərin sayı artıb. Medicina.az xəbər verir ki, həmçinin azyaşlılar arasında geniş yayılan qızılca səbəbindən bir neçə uşaq baş verən virus və bakterial infeksiyanın ağırlaşmasına görə həyatını itirib.

Pediatr Şahnaz Zamanlı bildirib ki, xüsusən məktəb və bağça yaşlı uşaqlarda yuxarı tənəffüs yolu infeksiyası, bağırsaq infeksiyaları və ya yoluxucu infeksiyon xəstəliklərə daha çox rast gəlinir: "Bunlardan virus infeksiyalarına daha çox rastlayırıq. Qızdırmalar arası zaman qısalsarsa, yaxud qızdırmanın şiddəti artarsa, həkim müayinəsi lazımdır. Hərərət 72 saati keçərsə, öskürək artar və qulaqda ağrı olarsa, qarın ağrısı və ya sidikdə göynəmə kimi hallar baş verərsə, mütləq pediatrlara müraciət etmək lazımdır".

Ş.Zamanlı onu da vurğulayıb ki, bu kimi hallarda "sepsis", "miningit" və sairə ağırlaşmalar ölümə qədər gətirib çıxarır.

Həkim-terapevt Adil Qeybullayev isə bildirib ki, bu xəstəliyə uşaqlarla yanaşı böyüklər də yoluxur: "İnfeksional xəstəliyi COVID-19 peyvəndi olmayan şəxslər ağır keçirirlər. COVID-19-a yoluxma və ölüm halları indi də qalmaqdadır. Bütün bunlar normal vaksinasianın olmaması ilə bağlıdır".

Araşdırmadan da məlum olur ki, son zamanlar yayılan infeksiyanın əsas simptomları şiddətli ağrı və yüksək temperaturdur.

ğunu deyirlər. Azərbaycanda da abortlar problem olaraq qalmaqdadır.

Statistika göstərir ki, abortların sayı 2021-ci ildə 46 877, 2022-ci ildə 57 999, 2023-cü ildə isə 73 816 olub. 15-49 yaşlı hər 1 000 qadına düşən abortların sayı 27,9 olub.

Qeyd edək ki, son illər Azərbaycanda da abortların sayının artması ciddi narahatlıq doğurur. Xüsusən də selektiv abortlarla bağlı ekspertlər həyəcan təbili çalır. Azərbaycanda ailələrin maarifləndirilməsi, arzuolunmaz hamiləlikdən qorunmaqla bağlı məlumatlandırılması effektiv nəticə vermədi. Abort, sadəcə, cərrahi bir prosedur deyil. Bir insanın qəsdən başqa bir insanı öldürməsi deməkdir. Bu mövzuda prinsipial mövqe ortaya qoyub abortdan imtina edən vicdanlı həkimlər var. Lakin ek-

etmək Çində geniş yayılmış təcrübədir. Çindən sonra Azərbaycan selektiv aborta görə ötən il ilk yerdə idi.

Sosioloq, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Mail Yaqub mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, abortların sayının yüksək olması yalnız demografik vəziyyətə təsir etmir: "Əhəlinin sayı getdikcə azalır. Beynəlxalq təşkilat hesabat yayıb ki, 2100-cü ildə Azərbaycan əhalisi 10 milyondan 8 milyona enəcək. Bu həm də abortların sayının çox olmasının nəticəsi ola bilər. Abortların qarşısı ciddi şəkildə alınmalıdır. Həm demografik vəziyyət, yəni qız-oğlan balansının qorunması üçün, həm də əhəlinin sayının azalması üçün qarşısının alınması üçün bu çox vacibdir. Sosioloji problemlərdə qarşımızda iki yol mövcud olur. Birincisi, hüquqi prosedurlardır ki, burada sərt qanunların qəbul edilməsi

bu, geniş şəkildə işıqlandırılmalıdır. Təəssüflər olsun ki, ölkəmizdə təbliğat işləri çox zəifdir. Təbliğat işlərini aparan insanlar da çox azdır".

Yeri gəlmişkən, dinimizə görə bətnəki uşaq (rüşeym) müxtəlif mərhələlərdən keçir, bir neçə aydan sonra ona ruh verilir. İslamda üstün və geniş yayılmış fikrə görə, hamiləliyin heç bir mərhələsində bunu etmək olmaz - nə ruh verilməzdən əvvəl, nə də sonra. Kimsə bu haram əməli etsə, bir insanı öldürmüş sayılır və şəriətə görə qanbahası verməlidir. Abort yalnız o zaman icazəlidir ki, uşağın bətnə inkişafı və ya doğuluşu ananın həyatı üçün ölüm təhlükəsi yaratmış olsun. Ya ananın, ya da uşağın həyatını xilas etmək seçimi yaranıqda uşağı tələf edib ananı xilas etməyə icazə verilir.

Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası İcraiyyə Komitəsinin sədri,

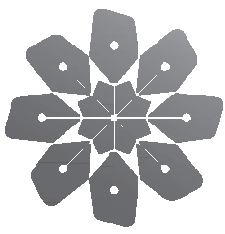
lecəkdə bu özünü daha ciddi şəkildə bürüzə verəcək".

Həkimlər hesab edir ki, son dövrlər qadınlarda onkoloji xəstəliklərin sayının çoxalmasına səbəb abortlardır. Abortdan sonra qadınlarda bir sıra ağırlaşmalar, sonradan isə xəstəliklər yarana bilər. İlk olaraq qeyd edilir ki, abort olunmuş qadının hamilə qalmaq və sağlam uşaq dünyaya gətirmək ehtimalı abort olunmamış qadınlarla müqayisədə daha azdır. Abortdan sonra bir çox qadınların orqanizmində bu və ya digər pozulmalar inkişaf edir - hormonal pozulmalar, iltihablar və s. Məhz bu pozulmalar bəzən həтта sonsuzluğa səbəb olur. Belə sonsuzluq ikincili sonsuzluq adlanır. Bu sonsuzluq formasının əsas səbəbi məhz abortlardır. Əgər qadın abortdan sonra hamilə olarsa, bu zaman hamiləlik zamanı müxtəlif ağırlaşmalar mümkündür.

Ginekoloq Təranə Həsənova deyir ki, abort bütün hallarda qadın orqanizmində çox ciddi fəsadlar yaradır: "Bu fəsadların bir qismi dərhal, bir qismi isə sonra baş verir. Dərhal baş verən fəsadlar ondan ibarətdir ki, abort zamanı uşaqlıq deşilə bilər. Abortdan sonra iltihab əmələ gələ bilər. Qadın bundan çox ciddi əziyyət çəkə bilər. Bu, müalicə ilə keçmir və endometrik xəstəliyə çevrilir. Endometrik xəstəlik isə o deməkdir ki, qadın həmişəlik ağrılarla yaşamağa məhkumdur. Abort çox zaman sonsuzluğa yol açır.

Düzgün əməliyyat edilməyən qadın uşağa sahib ola bilməyəcək". **Ginekoloq abortun yaratdığı ağır fəsadlardan da danışır:** "Bəzi hallarda abort zamanı uşaqlıq boynu müxtəlif yolla genəldilir. Bu da uşaqlıq boynuna mexaniki təsir göstərir. Belə halla rastlaşan qadınlarda 40 yaşdan sonra uşaqlıq boynunun xərçəngi yaranır. Qadınlarda yummurtalıqların xərçənginin bir səbəbi də məhz abort olaraq göstərilir. Erkən yaşda abort olunmaq isə bu təhlükələri iki dəfə artırır".

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

2026-cı ilə qədər Cəbrayılın Böyük Mərcanlı, Kaxulu, Sarıcalı və Maşanlı kəndlərinə ümumilikdə 3193 nəfərin köçürülməsi planlaşdırılır. Bunu Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri İlhamiyə Rzayeva deyib.

"2026-cı ilədək dövrü əhatə edən "Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na müvafiq olaraq, Cəbrayılın Böyük Mərcanlı kəndində 149 fərdi ev tikiləcək, 542 nəfər köçürüləcək, Kaxulu kəndində 145 fərdi ev tikiləcək, 691 nəfər köçürüləcək, Sarıcalı kəndində 242 fərdi ev tikiləcək, 1016 nəfər köçürüləcək, Maşanlı kəndində isə 236 fərdi ev tikiləcək, 944 sakin köçürüləcək", - o jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, 2040-cı ilədək Böyük Mərcanlıda 6230 nəfər əhali üçün 1074 fərdi ev, Karxuluda 4428 sakin üçün 940 fərdi ev, Sarıcalıda 2360 sakin üçün 590 fərdi ev və bir neçə mərtəbəli yaşayış binalarının tikintisi layihələşdirilib.

İ.Rzayevanın facebook profilində paylaşıdığı bir məlumatı da sizinlə bölüşürük: "Mincivan qəsəbəsi bir cənnət guşəsidir. Düşmən işğalından azad edildikdən sonra yeni qəsəbənin təməli də qoyuldu. 2026-cı ilədək burda 628 fərdi yaşayış evi, 92 mənzildən ibarət 4 çoxmənzilli yaşayış binası və çox sayda qeyri yaşayış obyektləri inşa ediləcək".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva bildirdi ki, işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları nəhəng tikinti meydançasını xatırladır: "Azad edilmiş bütün ərazilərimizdə işlər sürətlə aparılır. Bütün

idare və müəssisələr, tikinti briqadaları, insanlarımız qollarını çirmələyərək qoyulan hədəflərə doğru küllüq vururlar. Cənab Prezidentin də bildirdiyi kimi, 2026-cı ilə qədər "Böyük Qayıdış" proqramının birinci mərhələsi tamamlanacaq. Bu mərhələdə 140 min məcburi köçkünün Qarabağ və Şərqi Zəngəzura qayıdacağı planlaşdırılır. Hazırda işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun 3 şəhərində - Laçın, Füzuli, Şuşada, eləcə də kəndlərimizdə keçmiş məcburi köçkünlərin məskunlaşdırılması təmin edilir.

Zəngilanın Ağalı kəndi azərbaycanlıların işğaldan sonra məskunlaşdığı ilk yaşayış yeridir. 10 may 2024-cü il tarixindən etibarən, keçmiş Laçın dəhlizinə daxil olan 3 yaşayış məntəqəsində - Laçında, Zabuxda və Susda da azərbaycanlıların məskunlaşdırılması təmin olunub.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərə böyük qayıdışın Azərbaycanın 2030-cu ilədək beş Milli Prioritetindən biri kimi müəyyən olunması, ölkə prezidenti cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə "Böyük Qayıdış"a dair I Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi təqdirləyiqdir.

Eyni zamanda qəbul olunmuş digər sənədlər və həyata keçirilən məqsədyönlü və genişmiqyaslı layihələr

Böyük Qayıdış

ÜSAVAT
N 88 (8461) 22 may 2024

"Füzuli hava limanı "Böyük qayıdış"ın qanadıdır"

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin dirçəldilməsi istiqamətində görülən işlər daha da sürətlənir

yeni inkişaf mərhələsindəki hədəflərə çatmağa xidmət edərək dövlətimizin Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun dirçəlişində, əhalinin dayanıqlı məskunlaşmasında və davamlı iqtisadi inkişafın təmin olunmasında məqsədyönlü lüyünün göstəricisidir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin tam mənada inkişafına nail olmaq üçün birinci növbədə ən böyük təhlükə hesab edilən minaların və partlamamış hərbi sursatın zərərsizləşdirilməsidir. Bu, çətin bir iş olmaqla bərabər, təəssüf ki, həm də uzun müddət tələb edən bir işdir. Bununla həmin ərazilər bütövlükdə tam təhlükəsiz yaşayış və sosial-iqtisadi həyatın bərpası üçün uyğun olacaq. Strateji əhəmiyyət kəsb edən işlərin çevik həlli və ərazilərin inkişafı üçün Azərbaycanın artıq konkret yol xəritəsi vardır. Bununla biz həyat əlaməti qaytarılacaq ərazilərimizi ölkənin sosial, iqtisadi, mədəni həyatına bağlayacaq, əhalinin layiqli həyat şəraitini

təmin edəcəyik.

Yeni yolların çəkilməsi, bölgədə müasir rabitə infrastrukturunun qurulması, ətraf mühitin qorunması, ekoloji cəhətdən təmiz enerji mənbələrinin yaradılması prosesi artıq başlayıb. Ermənilər tərəfindən 30 il ərzində məqsədlilik şəkildə tamamilə dağıdılmış ərazilərdə hazırda ardıcıl və sürətli şəkildə tikinti işləri aparılır.

Hazırda məcburi köçkünlərin könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurda qayıdışı dövlət siyasətinin mühüm prioritetidir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin dirçəldilməsi istiqamətində görülən işlər getdikcə sürətlənir, "Böyük Qayıdış" proqramı icra olunur.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının turizm və yaşıl enerji potensialının reallaşdırılması ilə bağlı mühüm işlər görülüb, Şuşa, Ağdam və Kəlbəcərdə turizm obyektlərinin təməli qoyulub.

Ötən il Nazirlər Kabineti tərəfindən "Azərbaycan Res-

publikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı" təsdiqlənib. Bu plan çərçivəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2022-2026-cı illərdə yaşıl texnologiyaların və enerji səmərəliliyi tələblərinin tətbiqi üzrə dövlət və özəl təşkilatlar tərəfindən müvafiq tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Sonda onu deyə bilərəm ki, 2022-ci il "Böyük Qayıdış"ın reallaşması və işğaldan azad edilmiş ərazilərin Azərbaycan iqtisadiyyatına inteqrasiyası baxımından mühüm mərhələ olub.

Hazırda Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun ayrı-ayrı rayonlarını əhatə edən genişmiqyaslı yollar şəbəkəsi "Böyük Qayıdış"ın və böyük quruculuq hərəkatının mühüm yol xəritəsidir. Yüksək standartlarına cavab verən bu yollar şəbəkəsi Qarabağın yenidən qurulmasını və daha da inkişaf etdirilməsini təmin edən, lazım gəldik-

də hərbi-strateji vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün əlverişli imkanlar yaradan magistrallardır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Şərqi Zəngəzurd, Laçında və Kəlbəcərdə, Qubadlıda, Zəngilanda və Cəbrayılada təməllərini atdığı hava limanları, yaşayış məskənləri, tunellər, yollar da regionun hərtərəfli inkişafına xidmət göstərəcəkdir. Ağdamda yaradılacaq Sənaye Parkı, Cəbrayılada inşasına başlanmış Kamaz Regional Xidmət Mərkəzi, Araz Vadisi İqtisadi Zonası, Kəlbəcərdə məskunlaşmış heyvandarlıq və arıçılıq təsərrüfatları Qarabağın müasir həyatının realılıqlarıdır.

Regionda icrasına başlanmış genişmiqyaslı dəmir yolları və hava yolları şəbəkələri Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun inkişaf etdirilməsi ilə bərabər, həm də qonşu dövlətlərlə əlaqələrin yenidən qurulmasına və turizmin inkişafına meydan açan möhtəşəm layihələrdir. Artıq Füzuli şəhərində salınmış Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı Qarabağda yeni həyatın daha sürətlə qurulmasına xidmət edən böyük imkandır. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı Böyük Qayıdış Hərəkatının Qoşa qanadıdır. Füzuli aeroportu həm Qarabağ regionunun inkişafına, həm də Azərbaycan Respublikasının digər ölkələrlə əlaqələrinin genişləndirilməsinə, regionda turizmin yenidən qurulmasına və inkişaf etdirilməsinə uğurla xidmət edir. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı həm də işğaldan sonra ən qısa müddətdə Qarabağ ərazisində salınmış ilk aeroport kimi də mühüm hadisədir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

Məcburi köçkün vəsiqələri tarixə qovuşur

Artıq işğaldan azad edilən bütün ərazilərə mərhələli köç həyata keçirilir. Keçmiş məcburi köçkünlərin müvəqqəti məskunlaşdıqları bölgələrdən öz evlərinə qayıdışları baş tutur.

2022-ci il iyulun 19-dan bu günədək Laçın və Füzuli şəhərlərinə, Zəngilan rayonunun Ağalı, Ağdərə rayonunun Taliş, Laçın rayonunun Zabux kəndlərinə, Şuşaya ümumilikdə 7000-ə yaxın şəxsin qayıdışı baş tutub. Bu ilin sonunadək 27 yaşayış məntəqəsi üzrə geri qayıdacaq əhalinin sayının ümumilikdə 25 min nəfərdən çox olacağı və növbəti illərdə bu rəqəmin getdikcə artacağı bildirilir.

Beləliklə, yüz minlərlə soydaşımızın məcburi köç-

kün statusu artıq tarixə qovuşur. Qeyd edək ki, məcburi köçkün statusu almış şəxslərə məcburi köçkün vəsiqəsi verilir və komitənin aidiyyəti şöbəsi tərəfindən uçuğu apa-

rılır. Məcburi köçkün vəsiqəsi komitənin sədri tərəfindən bu bərdə səlahiyyət verilmiş vəzifəli şəxs tərəfindən imza edilir və komitənin gerbli möhürü ilə təsdiq edilir.

Laçın şəhərində yaşayan İsmayıl Ağayev məcburi köçkün vəsiqəsi ilə vidalaşdığını bildirib: "Amma tarixlə heç vaxt vidalaşmaq olmur. Bu bizim həyatımıza

yazılmış tarixdir. Cənab Prezidentin, şəhidlərimizin sayəsində bu kədərdən, sıxıcı həyatdan qurtulduq. Nə qədər də olsa vətəndən kənarda yaşamaq heç xoşagələndir deyildi. 1993-1994-cü illərdə məcburi köçkünlər üçün kifayət qədər çadır şəhərcikləri vardı. 2000-ci ildə o şəhərciklər ləğv olundu. İndi vəsiqələr insanlar üçün o əzablı günlərin xatirəsidir. Buna baxmayaraq, o günləri arxivə göndərdik. Amma insanların yaddaşında əbədi qaldı. Hər bir ailədə xatirə albomu olur. Orada keçmiş xatirlərdən eş-yalar olur, elə şeylər var ki, ömür boyu qalır. Həmin vəsiqədə xatirə albomumuzda qalıb, o keçən anları xatırladacaq. O vəsiqəni hər dəfə görəndə yaşadığımız və sevinəcə qovuşduğumuz günlər gözümüzün önündən keçəcək. Hacı Zeynalabdin Tağıyev milyoncu olduqdan sonra

fəhlilik etdiyi zamanların palanını divardan asmışdı. Biz də xatırlayacağıq ki, bu vəsiqənin bizim həyatımızda müəyyən rol olub. Üstünlükləri olub, bizi fərqləndirib. O vaxt bizi cəmiyyətdən fərqləndirərdə, bu, dövlətin qayğısı, bizə himayəsi idi".

Zabuxdan olan Ziyadxan Məmmədov isə deyir ki, bu vəsiqəni saxlayıb, gələcək nəsillərə də göstərməliyik: "O vəsiqəsini saxlayıb, daim xatırlamaq lazımdır ki, sənə başına bu qədər oyun gətirilib. Hər bir tərəfə - biri Bərdəyə, biri Göyçaya, biri Qaxa və sair dağılıb. Necə ki, indi bizim atamızın, babamızın qəbri Göyçayda, nənəmin qəbri Bakıda, pərə-n-pərə düşmüşük. İnsanlarımız buranın həsrəti ilə dünyasını dəyişib. Ona görə o vəsiqə saxlamaq, gələcək nəsillərə göstərib, danışmaq lazımdır".

Bir neçə gün əvvəl Azərbaycanda olan Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko maraqlı təklif irəli sürüb. O, Azərbaycana birgə eczaçılıq müəssisələri yaratmağı təklif edib: "Eczaçılıq məhsullarına gəlincə, biz hətta sabah belə, sizə lazım olan dərmanların tədarükünə başlamağa və Belarusda istehsal edə biləcəyimiz dərmanlar və baytarlıq preparatları üçün burada birgə istehsal yaratmağa hazırıq. Bu da çox böyük proqramdır. Bu, Azərbaycanda heç kimin işləməsinə mane olmayan proqramdır. Biz bu zaman burada heç kimlə rəqabət aparmırıq. Baxmayaraq ki, bu sahədə rəqabət olmalıdır".

Azərbaycanın dərman təminatında idxaldan asılılığı az qala 100 faiz təşkil edir. Baxmayaraq ki, son 10 il ərzində dəfələrlə İran, Türkiyə, Rusiya və digər ölkələrin iri eczaçılıq şirkətləri ilə Azərbaycanda istehsal müəssisələrinin yaradılmasına dair danışıqlar aparılıb, razılaşmalar əldə olunub, bu sahədə irəliyə doğru ciddi addımların atıldığını söyləmək mümkün deyil. Belə ki, hələ də ölkənin dərman preparatları ilə təminatında yerli istehsalın payı 1 faizə belə çatmır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında pərakəndə ticarət nöqtələrindən əhali tərəfindən 401,9 milyon manatlıq eczaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatlar alıb. Həmin dövrdə yerli dərman istehsalının dəyəri 3 milyon 824,6 min manat təşkil edib. Bu, 2023-cü ilin dörd ayındakı istehsaldan 6,4 faiz çox olsa da, tələbatın təmini baxımından dəryada damlaya bənzəyir.

Rəsmi statistikaya görə, bu ilin dörd ayında ölkədə 1 milyon ədəd tibbi maska istehsal olunub ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3 dəfə çoxdur.

Maraqlıdır ki, dörd ayda Azərbaycandan xaricə 2 milyon 24.55 min dollarlıq eczaçılıq məhsulları ixrac edilib.

Lakin həmin dövrdə eyni məhsulların idxalının dəyəri 168 milyon 488.15 min dollara bərabər olub. Ötən ilin eyni dövründə ixrac 12 milyon 319.24 min dollar, idxal isə 237 milyon 908.03 min dollar təşkil etmişdi. İllik ifadədə ixrac 6 dəfə, idxal isə 29,2 faiz azalıb. İdxal həm dəyər, həm də miqdar ifadəsində azalıb. Ötən ilin dörd ayında xaricdən 10 994.20 ton eczaçılıq məhsulu alınmışdısa, bu ilin eyni dövründə 9 274.02 ton ali-

“Made in Azerbaijan” dərmanları nə vaxt brend olacaq?

Ölkəmizdə fəaliyyətə başlayan bütün eczaçılıq şirkətləri qarşılarına kifayət qədər böyük hədəf qoyublar

nıb. Ötən il 1 ton eczaçılıq məhsulunun idxalına 21 639,4 dollar, bu il isə 18167,8 dollar xərc çəkilib. Eczaçılıq məhsullarının idxal dəyərində 16 faiz ucuzlaşma olsa da, Azərbaycanda dərman preparatlarının qiymətində əks proses gedib. Bu isə idxaldakı inhisarçılıqdan irəli gəlir.

Bir çox mütəxəssislər hesab edirlər ki, Azərbaycanda əsas dərman preparatlarının istehsalı qurularsa, dərman bazarında rəqabət mühiti formalaşar, bu isə qiymətlərin əsassız bahalaşmasının qarşısını alar. Yerli istehsalın daxili bazarı ən azı 50 faiz təmin etməsi lazımdır ki, idxalla rəqabət mümkün olsun. Yuxarıda qeyd etdiyimiz rəsmi rəqəmlər göstərir ki, daxili bazarı 50 faiz səviyyəsində təmin edəcək istehsal çox çətin hədəfidir...

Qeyd edək ki, 2016-cı ildə yaradılan Pirallahı Sənaye Parkı sırf eczaçılıq məhsulları istehsalına ayrılib. Pirallahı SP-nin hazırda 6 rezidenti var, cəmi ikisi məhsul istehsal edir. İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyindən “Yeni Müsavat”a verilən məlumata görə, parkın rezidenti olan Türkiyə-Azərbaycan birgə müəssisəsi olan “Gen Pharma Caucasus Manufacturing Operations” MMC tərəfindən Sənaye Parkının

ərazisində yüksək keyfiyyətli 42 ad altında müxtəlif doza və qablaşdırma olmaqla ümumilikdə 7 növdə (tablet, kapsul, jelatin kapsul, toz suspenziya, sirop və s.) dərman məhsulunun istehsalı həyata keçiriləcək.

“Medtest” MMC şirkəti tərəfindən Sənaye Parkının ərazisində “Qanda şəkəri təyin edən cihaz (qlukometr) və striplər istehsalı layihəsi” həyata keçiriləcək. “AzMedPlant” MMC-də bir-dəfəlik üçkomponentli şprislərin istehsalı həyata keçiriləcək. “Supreme Pharmatech Azerbaijan” MMC isə bioloji aktiv qida əlavələrinin və dərman vasitələrinin istehsalını təşkil edəcək.

Pirallahıda fəaliyyət göstərən “Diamed” MMC artıq bir neçə ildir şpris və tibbi maska istehsal edir.

Rusiya ilə birlikdə yaradılan “R-Pharm” MMC 2019-cu ildən istehsalatla başlayıb. Müəssisə Almaniyaya, İtaliya və digər Avropa texnologiyaları əsasında onkologiya, HIV/QİÇS, əsəb, ürək-damar, əzələskelet və tənəffüs sistemi, diabet dərmanları, antibiotik, antivirus, ishal və qusma əleyhinə dərmanlar, həmçinin rentgen və kontrast agentləri üçün əlavələr istehsal etmək niyyətindədir. Müəssisənin illik istehsal gücünün 250 mil-

yon ədəd həb və kapsul təşkil etdiyi bildirilir.

Müəssisənin investisiya dəyəri 16 milyon dollara yaxındır, hazırda 45 işçisi var. Müəssisə fəaliyyətə başlayandan bu günədək 15,7 milyon manatlıq satış həyata keçirilib.

Dərman istehsalı ilə məşğul olan daha bir şirkət “AzərFarm LTD”dir. Saytlarında qeyd olunur ki, şirkətdə müxtəlif farmakoloji qruplardan olan 70-ə yaxın dərman preparatları istehsal olunur.

Pirallahı Sənaye Parkından kənarda fəaliyyət göstərən “Parla Pharmaceuticals” 2019-cu ildə fəaliyyətə başlayıb. Şirkətin saytında onun Azərbaycanın ilk elmi əsaslı eczaçılıq şirkəti olduğu qeyd edilir. Şirkətin istehsal etdiyi 11 növ dərman vasitəsi artıq satışdadır. “Parla Pharmaceuticals”ın direktoru Araş Nosrati Heravi mətbuata bildirib ki, şirkət ixrac fəaliyyəti ilə bağlı da danışıqlar aparır və yaxın zamanda “Made in Azerbaijan” brendi altında ilk dəfə olaraq dərman vasitələrinin ixracını həyata keçirəcək. Şirkətin fəaliyyətinin tam olaraq dərman vasitələrinin hazırlanması üçün elmi-tədqiqat işlərindən, yüksək texnologiyalı dərman vasitələrinin yerli istehsalı və Azərbaycanda

satışı ilə bərabər digər xarici ölkələrə ixracından ibarət olacaq. Şirkət həmçinin antibiotik, uroloji, şəkərli diabetin müalicəsində istifadə olunan, göbəkək əleyhinə, iltihab əleyhinə, ağrı-kəsicici preparatların və insan boy hormonunun istehsalını həyata keçirir. Tezliklə insulinlərin, hematologiya, onkologiya və başqa terapevtik sahələrdə də bir sıra digər molekulların istehsalına başlayacağı gözlənilir: “Yaxın üç il ərzində “Parla Pharmaceuticals” 400-dən çox molekulun tam istehsalını həyata keçirəcək. Hədəfimiz 2030-cu ilin sonunadək qeyri-neft sektorunda Azərbaycanın ən böyük ixracatçılarından biri olmaqdır. Bu isə öz növbəsində ölkəmiz üçün daha çox iş yerləri, daha çox maliyyə döviyyəsi və vergi deməkdir. “Parla Pharmaceuticals” eyni zamanda elmi əsaslı farmakologiya, biologiya, biotexnologiya, mühəndislik sahəsində təhsil və bilik səviyyəsinin artırılmasına da töhfə vermiş olacaq. Bu, Azərbaycana daha çox investisiya cəlb edəcək və Azərbaycan bayrağını bütün dünyada qabaqcıl eczaçılıq istehsalçısı kimi dalgalandıracaq.”

Göründüyü kimi, Azərbaycanda fəaliyyətə başlayan bütün eczaçılıq şirkətləri qarşılarına kifayət qədər böyük hədəf qoyublar: qısa müddətdə daxili bazarı tam təmin edib, xaricə ixracatla başlamaq. Lakin aydın məsələdir ki, Rusiya, Türkiyə, İran kimi eczaçılıq istehsalı sahəsində inkişaf etmiş sənayeye malik ölkələrin olduğu regionda ixracatla nail olmaq çox çətin işdir.

Ölkənin məşhur aptek şəbəkələrində satıcılarla apardığımız söhbətdən aydın olur ki, yerli istehsal başlayandan xaricdən tibbi

maska idxalı demək olar ki, tamamilə dayandırılıb. Eyni zamanda yerli antibiotik istehsalı başlandıqdan bir sıra antibiotiklərin idxalının da qarşısı alınıb. Artıq bir çox xəstəxanalarda yerli istehsal müəssisəsinin məhsulu olan antibiotiklərdən istifadə yoluna qoyulub. Buna baxmayaraq, diabet xəstələri yerli dərmanı almağa həvəs göstərmirlər.

Eczaçıların fikrincə, yerli antibiotiklər keyfiyyət baxımından Rusiya, Belarus, Ukrayna istehsalından heç də geri qalmırlar. Lakin onların əhali arasında tanınmasına ehtiyac var.

Ekspertlərə görə, Azərbaycanda yüksək keyfiyyətli, ixrac qabiliyyətli dərman preparatlarının istehsalına nail olmaq üçün ilk növbədə elmi baza yaradılmalıdır. Yüksək ixtisaslı biologiya, kimya, tibb mütəxəssisləri prosese cəlb edilməli, elmi tədqiqat işləri aparılmalı, müasir laboratoriyalar qurulmalıdır. Bütün dünyada dərman istehsalı xammal bazasının formalaşdırılması, dərmanların hazırlanmasından tutmuş müxtəlif canlılar üzərində elmi-praktik təcrübələrin həyata keçirilməsinə qədər bütün mərhələləri əhatə etməlidir. Azərbaycanda belə bazanın qısa müddətdə formalaşdırılması mümkün olmadığına digər ölkələrin təcrübəli şirkətləri ilə əməkdaşlıq formatına üstünlük verilməsi ən optimal variant hesab olunur. Nüfuzlu xarici eczaçılıq şirkətlərini ölkəyə cəlb etmək üçün əvvəla, rəqabətli, azad biznes mühiti, ikincisi, vergi və digər stimullaşdırıcı güzəştlər tətbiq olunmalı, üçüncüsü isə dərman preparatlarının pərakəndə satışında sağlam rəqabəti təmin etmək vacibdir. Uzun illərdən sonra Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsi bu sahədə dəyişikliklərin olacağına olan ümidləri artırır.

Digər bir amil xarici investorun Azərbaycanda rahat fəaliyyətini təmin edəcək azad məhkəmələrin olmasıdır. Son illərdə məhkəmə sisteminə müəyyən islahatlar aparılsa da, hələlik Azərbaycanda biznesin güvəndiyi məhkəmələrin olduğunu söyləmək mümkün deyil.

MUSAVAT

Son səhifə

N 88 (8461) 22 may 2024

May

Bunları bilirsinizmi?

- * Çox möhkəm asqıranda, qabırğalardan biri qırıla bilər.
- * Asqırmanın qarşısını almaq boyunda damarın zədələnməsinə səbəb ola bilər.
- * Donuzlar heç vaxt başlarını yuxarı qaldıra bilmir.
- * Dünya əhalisinin demək olar ki, 50 faizi telefonda istifadə etmir.
- * 1 saat qulaqlıqdan istifadə qulaqdakı mikrobların sayını 700 faiz artırır.
- * Barmaq izləri kimi hər insanın özünəməxsus dil izi də var.
- * Beethoven son əsərini kar halda bəstələyib.
- * Eyfel qülləsinin hazırlanmasında 6400 ton ağırlığında 18.100 ədəd dəmir parçasından istifadə edilib.
- * İnsan orqanizmindəki bütün damarların uzunluğu 15 min km-dir.
- * Bir futbolçu topa hər dəfə başı ilə vuranda, beyində min hüceyrə ölür.
- * İnsanın başında orta hesabla 30.000-100.000 ədəd saç var. Hər gün onlardan 100-ü tökülür.
- * Amerikalıların 60 faizi ölkələrini xəritədə tapa bilmir.
- * Dünyadakı kişilərin 10, qadınların isə 8 faizi solaxaydır.
- * Qədim Çində valideynlərin ad günündə verilən ən yaxşı hədiyyə təbüt hesab olunurdu.
- * Günəş sisteminə daxil olan bütün planetləri bir tək Yupiterin içinə sığdırmaq mümkündür.
- * Britaniya kraliçasının imperiya tacında düz 1783 brilyat qaş düzülüb. Onların arasında ən məşhuru 309 karatlıq "Afrika ulduzu"dur.
- * Heç bir kağız vərəqini yeddi dəfədən artıq bərabər qatlamaq mümkün deyil.
- * Kişilər qadınlara nisbətən üç dəfə çox intihar edirlər. Ancaq qadınlar kişilərdən üç dəfə artıq intihar cəhdi edirlər.
- * Dünyada ən çox poçt şöbəsi olan ölkə Hindistandır. Orada 152 792 poçt şöbəsi fəaliyyət göstərir.
- * 1950-ci ildə Çində orta insan ömrü 35 il olduğu halda, 2000-ci ildə bu rəqəm 70-ə çatıb.
- * 39-cu ABŞ prezidenti Cimmı Karter dəqiqədə 2000 söz sürətlə oxumağı bacarırmış.

Şabalıdın bilinməyən faydaları: siz də yararlanın

Şabalıd pəhriz lifləri, minerallar, sağlam yağlar, vitaminlər və antioksidantlar da daxil olmaqla, qida maddələri ilə zəngindir. Şabalıd C vitamini ilə zəngindir. Xüsusilə soyuq qış günlərində qızardılmış, qaynadılmış və ya desert kimi istehlak edilə bilən şabalıd immunitet sistemini gücləndirmək, xroniki xəstəliklərin qarşısını almaq kimi bir çox sağlamlıq faydası təmin edir.

100 qram qovrulmuş şabalıdın qida dəyəri: 190 kalori 41 qram karbohidrat, 10 qram şəkər 2,4 qram yağ 3,7 qram protein 8,3 qram lif.

Şabalıdın tərkibində C, E və B vitaminləri, (B1, B2, B3, B6 və B9), fosfor, maqnezium, kükürd və kalsium kimi digər minerallar da var.

Qovrulmuş şabalıd daha çox vitamin və mineral ehtiva edir. Şabalıd C vitamini ehtiva edir və zəngin B6 vitamini mənbəyidir.

Həm də həzm sisteminin düzgün işləməsi üçün lazım olan yaxşı bir lif mənbəyidir.

Antioksidant və C vitamini mənbəyi olan şabalıdın faydaları aşağıdakılardır:

Şabalıd iltihabın qarşısını almağa kömək edir.

Qan təzyiqini tənzimləməyə kömək edərək ürək sağlamlığını qoruyur.

Şabalıd həzmi dəstəkləyir və bağırsaq florasını qoruyur. Xolesterolu azaltmağa kömək edir.

Tərkibində kalsium, fosfor və maqnezium olduğu üçün sümükləri qoruyur.

Tərkibindəki B vitamini xoşbəxtlik hormonu olan serotonin istehsalını dəstəkləyir.

Anqlamağa kömək edir.

Tərkibində yüksək karbohidrat olduğu üçün şabalıdın nəzarətli istehlakı diabet və ya piylənmə olan xəstələrə tövsiyə olunur.

Şabalıd ciy istehlak edildikdə həzm problemlərinə səbəb ola biləcək bezi aktiv maddələr ehtiva edir. Həzmsizlik və ya qastrit kimi bağırsaq problemlərinə səbəb ola bilər. Şabalıd bişmiş halda yeyilməlidir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Arağın öldürücü dozası ilə bağlı xəbərdarlıq

Çoxlu miqdarda arağın çox tez içilməsi həyat üçün təhlükəli ola bilər. Rusiya Dövlət Təhsil Universitetinin tibb fakültəsinin müəllimi, cərrah Aleksandr Umnov spirtli içkinin öldürücü dozası ilə bağlı xəbərdarlıq edib. Umnovun sözlərinə görə, orqanizmə 120 milliqrrama qədər dozada daxil olan etil spirt qaraciyərdə emal oluna bilər. "Tərkibində etanolun miqdarı bu dərəcədən artıq olan spirt dozası qaraciyər filtrindən bütöv şəkildə keçir, qanda dövr etməyə başlayır və toxumalarda toplanır. Bir saat ərzində bir litr arağ içəndə doza öldürücü olur. Bu müddət ərzində qanda etanolun konsentrasiyası hər litr qanda beş-altı qrama çatır".

Umnov onu da qeyd edib ki, alkoqol zəhərlənməsinin əlamətləri bədən temperaturunun aşağı düşməsi, tənəffüsün ləngiməsi, nəbzın tezliyi, qeyri-sabit nitq, eləcə də halüsinasiyalar və epileptik tutmalardır. Cərrahın sözlərinə görə, böyük miqdarda arağ qəbul etdikdən sonra insan hərəkət etməkdə çətinlik çəkir və praktik olaraq xarici stimullara reaksiya vermir.

Qapıçı oyun ərzində yeddi kiloqram arıqladı

Xokkey üzrə Latviya millisinin qapıçısı Kristers Gudlevskis dünya çempionatının qrup mərhələsində Slovakiya millisi ilə dünənki oyunda (3:2 B) yeddi kiloqram arıqlayıb. Bu barədə jurnalist Ulvis Broje sosial şəbəkələrdə yazıb. O, Latviya millisinin baş məşqçisi Hariys Vitolsdən sitat gətirib: "Mən ilk dəfədir ki, belə bir hadisə görürəm". Xatırladaq ki, slovaklarla görüşdə 31 yaşlı Gudlevskisin qapısına 43 zərbə endirilib. Kristers

Bu insanlara kartof püresi yemək olmaz

resinə ən zərərli qidalardan biri hesab olunur.

Pürelərin hazırlanması zamanı qida lifi məhv olur. Dietoloqların sözlərinə görə, kartofun tərkibində C vitamini, B vitaminləri (o cümlədən B6 vitamini), kalium, maqnezium, fol turşusu, lif və digər minerallar var. O, həm də karbohidrat və enerji mənbəyidir. Ən yaxşısı kartofu qabıqlı bişirib soyudulmuş halda yeməkdir. Soyuduqda tərəvəzin tərkibindəki nişasta davamlı olur və qan şəkərinin səviyyəsinin artmasına kömək etmir. Əksinə, bu formada olan kartof faydalı bağırsaq bakteriyaları üçün qidaya çevrilir.

Kartof püresi tamamilə fərqli bir məsələdir. Məlum olub ki, bu kök tərəvəzdən hazırlanan ən zərərli yeməkdir. Pürelərin hazırlanması zamanı pəhriz lifi məhv edilir və müvafiq olaraq böyük miqdarda nişasta ayrılır.

Bu formada olan kartofun tərkibində çoxlu şəkər var ki, bu da şəkərli diabet, insulin müqaviməti olan və ya kökəlməyə meyilli olanlar üçün zərərli ola bilər.

bulitlərdə özünü inamlı göstərərək, yeddi zərbədən sonra cəmi bir dəfə qol buraxaraq görüşün əsas qəhrəmanlarından birinə çevrilib.

Çində qadın ibtidai məktəbdə dəhşət saçdı: iki ölü, on yaralı

Çində bir qadın ibtidai məktəbə bıçaqla hücum edib, ölənlər və yaralananlar var. Qorxunc hadisə Minde şəhərində olub. Hadisə nəticəsində iki nəfər ölüb, daha 10 nəfər yaralanıb. Həlak olanlar arasında uşaqların olub-olmadığı hələlik məlum deyil. Şübhəlinin 45 yaşlı qadın olduğu qeyd edilir, o, polis tərəfindən saxlanılıb. Hadisə ilə bağlı araşdırma aparılır.

Sərxoş kişi dəmir yolunda yatdı, üzərindən qatar keçdi - xəsarət almadı

Krasnoyarsk sakini ziyafətdən sonra dəmiryol stansiyasında dostunu qarşılamaya çıxıb. Lakin içki şəxs rəlslərin arasında uzanaraq yuxuya qalıb. O, üzərindən qatar keçməsinə baxmayaraq heç bir xəsarət almayıb. Hadisə barədə Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin yerli idarəsi məlumat yayıb. İnsidentin Krol-Jetka stansiyaları arasındakı ehtiyat yollar ərazisində baş verdiyi bildirilib.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.